

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

**Lehetőségek és hátrányok labirintusa. A súlyosítási
tilalom elméleti és gyakorlati aspektusai**

Kézirat lezárásának dátuma:

2024/november/10

Tartalom

1.	Bevezetés.....	3
2.	A súlyosítási tilalom hazai eljárásjogunkban.....	5
2.1.	Történeti áttekintés.....	5
2.2.	A súlyosítási tilalom jelenkori megjelenése	8
2.2.1.	A súlyosítási tilalom típusai.....	8
2.2.2.	A súlyosítási tilalom és az alapelvek kapcsolata	9
2.2.3.	A súlyosítási tilalom pro és kontra érvei.....	10
3.	A súlyosítási tilalom megjelenése az előkészítő ülésen	12
3.1.	A mértékes indítvány és a súlyosítási tilalom kapcsolata.....	12
3.1.1.	Nyomásgyakorlás a vádlottra és az indítvány alaptalansága	16
3.1.2.	Az áldozat jogainak figyelmen kívül hagyása	18
3.1.3.	A bíróság szerepének csorbulása.....	20
3.2.	A terhelti beismerés – enyhítő körülmény vagy zsákutca?.....	21
3.2.1.	A terhelt vallomása	23
3.2.2.	A beismerés szabályozása.....	25
3.2.3.	A beismerés szabályozásának hátrányai a terhelt szempontjából	26
3.2.4.	A beismerés szabályainak hatása a súlyosítási tilalomra.....	27
3.2.5.	A törvénysértő ügyészi indítvány hatására tett beismerő vallomás jogelvi megjelenése	28
4.	Következtetések	30
4.1.	Összegzés	30
4.2.	De lege ferenda.....	32
5.	Irodalomjegyzék	34
5.1.	Magyar nyelvű irodalom	34
5.2.	Idegen nyelvű irodalom	36
6.	Felhasznált jogforrások.....	36
6.1.	Hazai jogszabályok.....	36
6.2.	Bíróági határozatok	36
6.3.	Büntető Kollégiumi vélemények	36
6.4.	Miniszteri Indokolás	37

1. Bevezetés

A súlyosítási tilalom a büntetőjog egyik alapvető elve, amely jelentős szerepet játszik a jogbiztonság és az igazságosság megőrzésében. Ez a jogi norma arra hivatott, hogy megakadályozza, hogy egy elítélt fellebbezésének nyomán a bíróság a büntetés súlyosításával sújtsa az eljárás alá vont személyt. E tilalom célja, hogy biztosítsa a védett jogok és a méltányosság érvényesülését, lehetővé téve az elítéltek számára, hogy jogorvoslati lehetőségeiket bizalommal gyakorolják, anélkül, hogy félnének a büntetésük fokozódásától.

A súlyosítási tilalom jogi alapját a méltányos eljárás követelménye képezi, amely a demokratikus jogállamokban elengedhetetlen. A tilalom gyakorlati jelentősége abban rejlik, hogy egyensúlyt teremt a bíróságok döntési jogköre és az egyének jogai között, ezáltal elősegítve a jogorvoslati lehetőségek tiszteletben tartását. Az elv emellett hozzájárul a büntetőjogi eljárások transzparenciájához és kiszámíthatóságához, ami végső soron a jogrendszer iránti bizalmat is erősíti.

A téma körbejárásával a tisztességes eljárás és méltányosság elve fontos alappillérként szolgál majd számunkra. Véleményem szerint a tisztességes eljárás és méltányosság elvei szoros kapcsolatban állnak a súlyosítási tilalommal, mert a büntetőeljárás során a jogállamiság letükröződései és a jogi normák megjelenései. A tisztességes eljárás elve, amelyet a jogrendszerek gyakran alapvető jogként ismernek el, biztosítja, hogy minden egyén számára megilleti a megfelelő jogorvoslat, a pártatlan bíróság előtti megjelenés, valamint az önvédelem lehetősége.¹ Ezen elv alapján a fellebbező fél jogainak védelme érdekében nem alkalmazható a büntetés súlyosítása, amennyiben fellebbezését nyújt be. A méltányosság elve a jogi döntések igazságos és ésszerű kezelésére vonatkozik, amely figyelembe veszi az egyes esetek körülményeit és a felek érdekeit. A súlyosítási tilalom éppen ezért a méltányosság szolgálatában áll, mivel megakadályozza, hogy a bíróság a fellebbezés benyújtásával egyidejűleg súlyosabb büntetést szabjon ki, ezzel megőrizve az eljárás tisztességességét és az elítélt jogainak tiszteletben tartását.

A súlyosítási tilalom ebben az értelemben nemcsak jogi technikai intézkedés, hanem a jogrendszer alapvető értékeinek, mint a méltányosság és a tisztességes eljárás, megvalósulását szolgáló garancia is. Ezzel a szabállyal a jogalkotó arra törekszik, hogy a büntetőeljárások során

¹ Dr. Varga Zs. András: A tisztességes eljáráshoz való jog bírósági aspektusból. Kúria

a jogi normák ne csupán formálisan, hanem lényegében is érvényesüljenek, elősegítve ezzel a társadalmi igazságosságot és a jogbiztonságot.

A súlyosítási tilalom intézménye központi jelentőséggel bír a kockázatmentes jogorvoslat eszméjében, hiszen éppen azt hivatott biztosítani, hogy a terhelt ne kockáztassa helyzetének rosszabbodását, amikor jogorvoslattal él. A jogorvoslati jog egyik alapvető célja, hogy lehetőséget nyújtson az eljárási hibák korrigálására vagy a tényállás pontosítására anélkül, hogy a terhelt attól tartana, hogy saját kezdeményezése hátrányára válhat. A súlyosítási tilalom ezen az elven nyugszik: amennyiben kizárólag a terhelt vagy érdekében más személy (pl. védő) nyújt be fellebbezést, az eljárás során hozott ítélet nem változhat a terhelt hátrányára. Ez a tilalom egyfajta „védőhálóként” működik, amely arra ösztönzi a terheltet, hogy éljen a jogorvoslati lehetőséggel anélkül, hogy az ítélet súlyosbodásától kellene tartania.

Ezzel összefüggésben tartom fontosnak, hogy tárgyaljunk a kockázatmentes jogorvoslat lehetőségéről, ami azt jelenti, hogy a terhelt jogosult a hibák orvoslására irányuló kezdeményezésre úgy, hogy annak során kizárólag előnyre tehet szert, vagy legrosszabb esetben az eredeti ítélet marad érvényben. Ez a megközelítés szorosan kapcsolódik az igazságos eljárás követelményéhez, hiszen biztosítja, hogy a jogorvoslat ne váljon „büntetéssé” a terhelt számára, még akkor sem, ha kezdeményezése sikertelen.

A súlyosítási tilalom tehát nemcsak a terhelt jogait védi, hanem hozzájárul a büntetőeljárás iránti bizalom erősítéséhez is. Ha a jogorvoslat kockázatokkal járna, az visszatárhathatná a terhelteket attól, hogy éljenek ezzel a jogukkal, ami hosszabb távon az igazságszolgáltatás hitelességét is alááshatná. A kockázatmentes beismerés lehetősége az igazságszolgáltatás egyik különös paradoxona, amelyben a vádlott a saját igazságának egy részét „áldozza fel” a büntetőeljárás oltárán. E helyzet átvitt értelemben úgy is értelmezhető, mint amikor valaki lemond a legnagyobb kincséről: arról az egyedülálló tudásról, hogy mi is történt valójában. A beismerés önkéntes aktusa egyszerre lehet kockázatcsökkentő stratégia és egy személyes igazság feladása, hiszen az eljárás során a vádlott elfogadja, hogy az események értelmezését innentől az igazságszolgáltatás rendszere veszi át. De vajon valóban mentesítheti-e magát a kockázatoktól, ha cserébe átadja ezt az értékes tudást? És mit jelent mindez az igazság, az igazságosság és a büntetőeljárás összefüggésében? A kockázatmentes beismerés kérdésköre ennél fogva nem csupán jogi-technikai dilemma, hanem egy mélyen emberi, morális döntés is. Pontosan ezeket a kérdéseket fogom feszegetni a későbbiekben, majd levonni a konklúziókat.

Munkám során a nehezebben megérthető külföldi irodalmak, források, idézetek megértéséhez ChatGPT mesterséges intelligenciát használtam, fordítóprogramként, valamint, hogy az így fordított, de nehezebben megérthető mondatokat megértsem, azonban minden egyéb kutatási eredményt saját szellemi munkámmal értem el.

2. A súlyosítási tilalom hazai eljárásjogunkban

2.1. Történeti áttekintés

Az 1896-os Büntető Perrendtartás (Bp.) 370. §-a lehetővé tette, hogy a bíróság közbelépjen, ha az esküdszék döntése hibás, homályos vagy ellentmondásos.² Ilyenkor az esküdszéket felszólíthatták döntésük javítására, kiegészítésére vagy módosított kérdések megválaszolására. Ha az esküdszék tévesen a vádlott kárára döntött, az ügyet új esküdszék elé utalhatták, de súlyosabb büntetést nem szabtak ki, mint az eredetileg lehetséges lett volna³. A 387. § kimondta, hogy a vádló fellebbezése automatikusan a vádlott javára is szolgál, kivéve, ha kifejezetten a vádlott terhére irányult. A bírói gyakorlat a minősítés súlyosítására is kiterjesztette ezt a tilalmat. Ha a Királyi Kúria semmisségi panasz alapján hatályon kívül helyezte az ítéletet, nem szabhatott ki súlyosabb büntetést⁴.

Perújítást a vádlott terhére csak korlátozott esetekben lehetett kezdeményezni, például új bizonyíték esetén, amely súlyosabb bűncselekményt igazolt. Ha a perújítást a vádlott javára rendelték el, enyhébb ítélet vagy felmentés is születhetett, de a büntetés nem lehetett súlyosabb⁵. Az 1928-as X. törvénycikk bevezette a fellebbezéshez való csatlakozás lehetőségét, amely növelte a védelem kockázatát. Az 1938-as XVI. törvénycikk eltörölte a reformatio in peius tilalmát, ezáltal pedig lehetővé tette, hogy a Kúria hivatalból súlyosítsa az ítéletet még a vádlott javára beadott panasz esetén is, tükrözve az autoriter korszak irányelveit⁶. Az 1949. évi XVI.

² Csongor HERKE; Csenge D. TÓTH: Theoretical and practical issues of the prohibition of reformatio in peius in Hungary. 2011. Pécs

³ Béli Gábor: Magyar jogtörténet. A tradicionális jog. Dialóg Campus Kiadó. 2014. 218-220. old.

⁴ Cséka Ervin: A súlyosítási tilalom tartalmának újabb elemei. Jogtudományi Közlöny 1984/3. 129-130. old.

⁵ 1896. évi XXXIII. törvénycikk a bünvádi perrendtartásról. 387. §: *A fölülvizsgálat – kivéve a hivatalból figyelembe veendő semmisségi eseteket – csak az ítéletnek felebbezéssel megtámadott intézkedésére szorítkozik. A vádló részéről, habár a vádlott terhére használt felebbezés mindig a vádlott javára használnak is tekintendő. A vádlott büntetése egyedül a vádlónak a vádlott terhére használt felebbezési esetében súlyosbítható. A felebbező vádlott javára szolgáló körülmény alapján, ha az más vádlottra nézve is fenforog, az ítélet az utóbbi javára is megváltoztatandó, habár felebbezéssel nem élt is.*

⁶ 1938. évi XVI. törvénycikk 11.§

törvény szerint a másodfokú bíróság már vádlói fellebbezés nélkül is súlyosíthatta az ítéletet, a tilalom eltörlését a közérdek és az anyagi igazság érvényesülésével indokolva.⁷

Az 1938-as XVI. törvénycikk még ennél is tovább ment: a *reformatio in peius* tilalmát megszüntette, lehetővé téve a Kúriának, hogy semmisségi panasz esetén hivatalból is felülvizsgálja az ítéletet, és a vádlott terhére módosítsa azt, még ha csak a vádlott javára nyújtották is be a Ez a folyamat tükrözte a korabeli autoriter társadalmi rendek irányvonalait.

Az 1949. évi XI. törvény szerint a másodfokú bíróság a vádló fellebbezése nélkül is súlyosbíthatta az elsőfokú ítéletet. A törvény indokolása szerint a *reformatio in peus* tilalma a liberális jogfelfogás eredménye, amely a vádlottat az állammal szemben védendő személyként kezeli, és a fellebbezést szabadságvédő eszköznek tekinti. A tilalom eltörlését a törvény a közérdek, az anyagi igazság és a helyes jogfejlődés szolgálatával indokolta.

Az 1951-es Bp. a súlyosítási tilalom szempontjából visszalépés volt az 1896-os szabályozáshoz képest. A diktatórikus jogrendszer elutasította a tilalmat, amely csak korlátozottan jelent meg, például, ha az elsőfokú bíróság nem követte a másodfokú utasítását, felelősségre vonást kockáztatott. Kivétel volt, ha az enyhítést indokló új bizonyíték merült fel. A törvény néhány esetben fenntartotta a tilalmat: az ítélet megtámadása nélküli részeit csak a terhelt javára lehet módosítani (208. § (2)) és perújítás esetén sem lehetett súlyosítani (221. § (4)). A Legfelsőbb Bíróság csak kivételesen súlyosíthatott egy éven belül, ha az elévülés nem állt fenn (227. § (4)-(5)).⁸

Az 1954-es Bpn. jelentős változást hozott, ugyanis a súlyosítási tilalmat kiterjesztette a másodfokú eljárásokra. Ha a terhelt javára nem érkezett fellebbezés, akkor általában nem volt helye súlyosításnak, kivéve ha új tények miatti került sor súlyosításra. A tilalom célja a téves ítéletek elkerülése volt, mivel a fellebbezést így nem korlátozta a büntetés súlyosbodásától való félelem.

A Miniszteri Indokolás szerint a súlyosítási tilalom célja az volt, hogy a terhelt a fellebbezési lehetőséget a büntetés esetleges súlyosbításától való félelem nélkül vehesse igénybe, ezáltal elkerülhetővé téve a törvénysértő ítéletek jogerőre emelkedését. Egyesek szerint a tilalom a közérdeket szolgálta, mivel biztosította a hibás elsőfokú ítéletek elleni fellebbezés lehetőségét. Ezen felül a másodfokú bíróságok e tilalom révén sokkal hatékonyabb

⁷ Cséka Ervin: A súlyosítási tilalom tartalmának újabb elemei. Jogtudományi Közlöny 1984/3. 129-130. old.

⁸ Herke Csongor: Súlyosítási tilalom a büntetőeljárásban. 2010. Pécs.

iránymutatást adhattak az elsőfokú bíróságok számára.⁹ A 209. § szerint az anyagi jogszabályi hibákat a másodfokú bíróság súlyosabb minősítéssel kijavíthatta, ha szükséges volt. Ha a korábbi büntetés elegendőnek bizonyult, az ítéletet módosították; ha nem, az ügyet visszaküldték. A szakirodalomban vita folyt arról, hogy az elsőfokú törvénytelen ítélethez kötöttség mennyire összeegyeztethető a súlyosítási tilalommal¹⁰.

Az 1962-es Be. külön szabályozta a tilalmat (264. §), amely szerint a terhelt terhére csak fellebbezés esetén lehetett súlyosítani. Ez azonban nem vonatkozott a minősítés megváltoztatására, elkobzásra vagy feltételes szabadság kizárására. A Legfelsőbb Bíróság szerint a tilalom kifejezetten hátrányos fellebbezés esetén volt alkalmazható. Perújítás során sem lehetett a terhelt javára indított eljárásokban hátrányos változásokat eszközölni és a részjogerő megszüntetése sem eredményezhetett súlyosabb szankciókat.¹¹

Az 1973-as Be. a súlyosítási tilalom szabályait az 1962-es Be.-ből vette át. Az elsőfokú bíróság által felmentett vádlott bűnössége vagy a büntetés súlyosítása csak a terhelt terhére benyújtott fellebbezés esetén volt lehetséges, amely érinthette a bűnösségét, a súlyosabb minősítést vagy a büntetést. A súlyosabb minősítés esetén figyelembe vették a visszaesői minősítést. A tilalom nem vonatkozott például szigorúbb végrehajtási fokozat vagy feltételes szabadság kizárására. Megismételt eljárásban is fennállt, ha a terhelt terhére nem érkezett fellebbezés, a másodfokú bíróság nem súlyosíthatta a büntetést.

A BK. 157. sz. állásfoglalás szerint mellékbüntetés terhelt javára történő módosítása nem sértette a tilalmat. Az intézkedések súlyosítását viszont nem vonták a tilalom alá, mivel az túlzott értelmezés lett volna.¹² Súlyosítás szabálysértési ügyekben csak terhelt terhére irányuló fellebbezés esetén volt lehetséges. Polgári jogi igényeknél a tilalom nem érvényesült. Rendkívüli perorvoslatok során azonban kizárták a terheltet érintő hátrányos változtatásokat. A tárgyalás mellőzései eljárásban is bevezették a tilalmat, míg a pénzbüntetés új napi tételes rendszere a terhelt vagyoni helyzetéhez igazodott. Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek nyilvánította a törvényességi óvást.

⁹ I.M. 13/1954. sz. felterjesztés 8. o.

¹⁰ Herke Csongor: Súlyosítási tilalom a büntetőeljárásban. Pécs, 2010. 14. o.

¹¹ 1962. évi 8. törvényerejű rendelet, 164. § (3) és (4) bekezdés

¹² A korábbi felülvizsgálat eredményét alapul véve a Büntető Kollégium nem tartja fenn a későbbi jogszabályi rendelkezésekbe részben vagy egészben tartalmilag átvett kollégiumi állásfoglalást.

2.2. *A súlyosítási tilalom jelenkori megjelenése*

A súlyosítási tilalom komoly garanciát képez az elítéltek számára, azonban ha nem átlátható és következetes, tisztességtelen helyzeteket eredményezhet. Bár védelmet nyújt a terheltek számára, néhány esetben hátrányosan érintheti a társadalom elvárásait az igazságszolgáltatással szemben. Különösen súlyos bűncselekmények esetén a társadalom részéről gyakori a büntetés fokozására vonatkozó nyomás, ami hosszú idő után problémát okozhat a jogalkotók és jogalkalmazók számára.

A társadalom elvárásain túl ha mélyebbre ásunk, akkor a gyakorlatban megvalósuló eljárási szabályokat és elveket kell megfigyelnünk, majd feltennünk a kérdést, hogy a jelenleg is hatályos büntetőeljárási törvényünk eleget tesz-e a tisztességes eljárás követelményének.¹³ A történelmi változásokat követve azt tapasztaljuk, hogy a központi probléma mindig az elvek megfelelő érvényesülése, leginkább a

- Független és pártatlan bíróság megléte
- Tisztességesség,
- Nyilvánosság
- Észszerű időn belüli ítélethozatal
- Megalapozottság

Ha ezek valamelyike sérül, nemhogy igazságról, de jogállamról sem beszélhetünk. A gyakorlatban nyilván nem ennyire egyszerű ezeket betartani.

2.2.1. *A súlyosítási tilalom típusai*

Nemzetközi szinten vizsgálva a súlyosítási tilalom jogintézményét, két típusa alakult ki: az *abszolút és a relatív* típus¹⁴. Abszolút tilalom esetén a fellebbviteli bíróság semmilyen esetben sem súlyosbíthatja a döntést. Egyetlen mód sem létezik ebben az esetben arra, hogy súlyosabb ítéletet szabjanak ki. Ezzel röviden meg is van oldva a vele járó probléma, mert ha a jogintézmény abszolút tilalmat élvez, akkor onnantól kezdve a terhelt minden esetben védve lesz, s az újratárgyalás csak neki fog kedvezni. Hátránya abban mutatkozhat meg, hogy ugyanolyan döntést hoz a bíróság, tehát nem fogja enyhíteni a kiszabott büntetést. Azonban nem vonatkoztathatunk el azon felmerült érvektől sem, amelyek a súlyosítási tilalom miatt

¹³ Herke Csongor: Büntetőeljárásjog. Az új büntetőeljárási törvény főbb rendelkezései 15. o. Budapest, 2022

¹⁴ Herke Csongor: Súlyosítási tilalom a büntetőeljárásban. 2011. Pécs 45.o.

fennállnak. Ilyen a vádelv túlhajtása, a törvényesség megsértése, az anyagi igazság megsértése, az eljárás költségesség, bürokratizálása. Ebből az következik, hogy úgy oldja meg a jogalkotó a problémát, hogy megtiltja és megkerüli azt.¹⁵

Relatív tilalom esetén már arról van szó, hogy az ítélet bizonyos esetekben súlyosíthatóvá válik. Ez a jelenleg elfogadott eljárás szerint azt jelenti, hogy akkor súlyosítható az ítélet, ha azt a vádlott terhére jelentették be. A jelenleg hatályos büntetőeljárásról szóló törvény éppen a relatív súlyosítási tilalmat követi. Ezt kibővítette olyan specifikus rendelkezésekkel, amelyek bizonyos esetekben adnak tilalmat. Ennek az a logikai megközelítése, hogy bizonyos esetekben a vádlott védve legyen az aránytalan döntésekkel szemben. A relatív súlyosítási tilalom megköveteli ugyanakkor a jogintézmény részletes boncolgatását. Mivel nemcsak az elsőfokú tárgyalásnál válik fontossá, hogy figyelembe vegyünk a vádlott jogait.¹⁶

2.2.2. A súlyosítási tilalom és az alapelvek kapcsolata

A súlyosítási tilalom alapelvét maga a tilalom fogalma határozza meg: az elsőfokú bíróság által felmentett vádlott bűnösségének megállapítására, továbbá a vádlott büntetésének vagy büntetés helyett alkalmazott intézkedésének szigorítására kizárólag akkor kerülhet sor, ha a vádlott terhére fellebbezést nyújtottak be.¹⁷ A *reformatio in peius* tilalma több alapelvhez is visszavezethető: elsősorban a *legalitás* és *opportunitás* elvéhez, amely az anyagi igazság érvényesülését szolgálja, valamint a *vádelvhez*, amely a kontradiktóriumot biztosítja az eljárásban és a *jogorvoslati jogosultság elvéhez*, amely a felek jogainak védelmét garantálja. Ezen kívül megjelenik a tisztességes eljárás követelménye, valamint a jogállamiság elve, amelyek manapság kiemelt szerephez jutnak a büntetőeljárás során.¹⁸

A tilalom más fontos eljárásjogi alapkövetelményeket is érint, így például a részjogerő szabályát, amely a teljes revízió lehetőségének kivételét képezi. Az anyagi halmazatban lévő bűncselekmények során ha a vád csupán az egyik bűncselekmény tekintetében jelent fellebbezést a terhelt terhére, a felmentő vagy megszüntető rendelkezés részjogerőre emelkedik, ezzel ezen bűncselekmények esetében életbe lép a súlyosítási tilalom. A súlyosítási tilalom és a *ne bis in idem* elve közötti kapcsolat az eljárásjogi korlátozások összefonódására mutat rá.¹⁹ A *ne bis in idem* elv biztosítja, hogy valakit ugyanazért a cselekményért kétszer ne lehessen

¹⁵ Tóth Géza: Tettazonosság a büntetőeljárásban – 1.rész. Jogászvilág.2024.

¹⁶ Herke Csongor: A súlyosítási tilalom elméleti és gyakorlati kérdései (JURA, 2011/1., 35-39. o.

¹⁷ Be. 354. § (1) bek.

¹⁸ Herke Csongor: A súlyosítási tilalom elméleti és gyakorlati kérdései. JURA 2011/1. 35-49. o.

¹⁹ Cséka Ervin: A súlyosítási tilalom tartalmának újabb elemei. Jogtudományi Közlöny 1984. 3. szám. 128. o.

büntetőeljárás alá vonni vagy ugyanabban az ügyben újra elítélni. Ez a tilalom arra törekszik, hogy megvédje az egyént attól, hogy kétszer vonják felelősségre és hogy az eljárás során kialakított jogbiztonságot fenntartsa.²⁰

A két elv közötti szoros kapcsolatot az adja, hogy a súlyosítási tilalom a másodfokú eljárás során egy olyan részjogerőt fog létre hozni, amely révén egyes kérdések véglegesen eldőlnék a terhelt javára. Amikor a másodfokú bíróság egy elsőfokú ítélet felülvizsgálatát végzi, a részjogerő azt jelenti, hogy ha egy bűncselekményt a vád részéről nem támadnak meg, az adott kérdésben az ítélet jogerős lesz és a súlyosítás tilalma nem módosítható a terhelt hátrányára. Így tehát a *ne bis in idem* elv biztosítja, hogy a terhelt jogállása védve marad és az ügy véglegessége nem sérül.

2.2.3. A súlyosítási tilalom *pro* és *kontra* érvei

A súlyosítási tilalom a büntetőeljárás alapelveiből eredő garanciális követelmény, amely különösen a *favor defensionis* elvére támaszkodik, ami a védelem kedvezményeinek összefoglaló elve. A jogalkotó nem kezeli a vádat és a védelmet azonos jogállású félként és a joggyakorlat is igazolja, hogy a terhelt helyzete fokozottan hátrányos. Ezt a Be. részletszabályai igyekeznek kompenzálni, például a súlyosítási tilalom bevezetésével, amely közvetlenül a védelem elvéhez kapcsolódik.

A súlyosítási tilalom mellett szóló legáltalánosabb érv mindig is az volt, hogy biztosítani kell a védelem számára a „*félelemmentes fellebbezés*” lehetőségét.²¹ Ezen elv alapján el kell kerülni, hogy a védelem azért ne nyújtson be fellebbezést egy általa sérelmesnek tartott elsőfokú ítélettel szemben, mert attól tart, hogy az eljárás során kizárólag a terhelt javára benyújtott fellebbezés folytán a másodfokú bíróság az ítéletet akár a terhelt terhére is megváltoztathatná. Ilyen esetben ugyanis, ha fellebbezés hiányában az ügy nem kerülne másodfokra, az elsőfokú ítélet jogerőre emelkedne az enyhébb tartalommal.²² Mindazonáltal a súlyosítási tilalom ellen számos érv is felmerült, többek között:

- *a vádelv aránytalan kiterjesztése*: Az állapítható meg a tapasztalatok alapján, hogy a védelem és a vád közötti egyensúly eltolódik. A vádelv célja, hogy az eljárás során a vád és a védelem egyenlő esélyekkel bírjon, de a súlyosítási tilalommal a védelem olyan előnyökhöz juthat, amelyek az eljárás igazságosságát megkérdőjelezzik.

²⁰ Csongor Herke: The prohibition of *reformatio in peius* in the light of the principle of fair procedure. 94-95.o. Pécs. 2013.

²¹ Rácz György: Fellebbezés, perújítás, törvényességi óvás. Magyar Jog 1968. 8. sz. 460. o.

²² Molnár István: A Súlyosítási Tilalom Főbb Kérdései A Hatályos Jogunkban. Magyar Jog 1980. 5. 426. o.

- *a törvényesség sérelme*: A törvényesség alapelve előírja, hogy az eljárás során minden döntésnek a jogszabályok szerint kell történnie. A súlyosítási tilalom azonban bizonyos esetekben megakadályozhatja a másodfokú bíróságot abban, hogy az elsőfokú bíróság esetleges tévedéseit orvosolja, különösen ha az ítélet enyhe és így a törvényesség sérelmet szenved
- *az anyagi igazság sérelme*: Az anyagi igazság elérése azt jelenti, hogy az ítéletnek a tényleges igazsághoz a lehető legközelebb kell állnia. A súlyosítási tilalom miatt azonban előfordulhat, hogy a bíróság nem változtathat az ítéleten a terhelt kárára még akkor sem, ha a tények erre okot adnának, ezzel korlátozva az igazságszolgáltatás célját. Egyes nézetek szerint a vádlott csak azért fogadja el a tárgyalás nélkül kiszabott büntetést, mert attól fél, hogy ha a tárgyalásra kerülne sor, akkor rosszabbul járna.²³ Azonban a vádlott számára az ítélet világos jelzést ad, mert az ügyben feltárt körülmények alapján ez a bíróság által kiszabott büntetés, s a súlyosítási tilalommal párosulva döntenie kell arról, hogy vagy elfogadja az ítéletet vagy nem ért egyet a büntetéssel és benyújtja a fellebbezést.²⁴
- *az eljárási költségek növekedése*: A súlyosítási tilalom miatt az eljárás meghosszabbodhat, mivel a felek esetleg többször is visszatérnek a bíróságra a döntés felülvizsgálata érdekében, hogy az eredeti ítélet ne válhasson a terhelt kárára. Ez a gyakorlat megterhelheti az igazságszolgáltatási rendszert és növelheti az eljárási költségeket.
- *az eljárás bürokratikus jellege*: A súlyosítási tilalomhoz kapcsolódó részletszabályok és azok betartása fokozott adminisztratív és jogi lépéseket igényelhet, ami az eljárás bürokratikus jellege felé mutathat, így az ügyek gyors és hatékony lezárását akadályozhatja.
- *a kasszációs végzések iránymutatásának bírói függetlenséget korlátozó hatása*: A kasszáció során a fellebbviteli bíróság által adott iránymutatások korlátozhatják az alsóbb fokú bíróságok mozgásterét és döntési szabadságát. Ha a súlyosítás tilalma miatt nem módosítható egy ítélet, ez beavatkozhat a bírói döntések autonómiájába.

²³ Axel Kuhlmann: Das Verbot der reformatio n peius im Zivilprozessrecht. 34.o. Dunckler & Humblot. Germany. 2010.

²⁴ Czédli Gergő: A bírósági eljárást gyorsító és fékező rendelkezések az új büntetőeljárás törvényben. Büntetőjogi Szemle. 2019/1. szám 32-33. o.

- *a túlságosan liberális hozzáállás veszélye*: A súlyosítási tilalom egyesek szerint a büntetőeljárás túlzott „liberalizálódását” idézheti elő, mivel a védelem számára túl nagy védettséget biztosít, akár a felelősségre vonás tekintetében is.²⁵
- *az alaptalan fellebbezések ösztönzése*: Ha a védelem biztos lehet abban, hogy kizárólag a terhelt javára szólhat egy fellebbezés, könnyebben nyújthatja azt be akár alaptalanul is, remélve, hogy a másodfokú bíróság így is hozhat számára előnyös döntést.
- *Az eljárás formalizmusának fokozódása*: A súlyosítási tilalom alkalmazása formalizálja az eljárást, mivel a bíróságok kénytelen egyes lényegi kérdésekben kötött módon eljárni, még akkor is, ha az ügy tartalma esetleg ezt nem indokolná.

3. A súlyosítási tilalom megjelenése az előkészítő ülésen

3.1. A mértékes indítvány és a súlyosítási tilalom kapcsolata

Fontosnak tartom kitérni az előkészítő ülés szakaszára, ugyanis a súlyosítási tilalom garanciát képez a vádlott számára. A mértékes indítvány célja, hogy elősegítse a büntetőeljárás előkészítő ülésének hatékony befejezését. E cél elérése érdekében az ügyésznek lehetősége van arra, hogy a szankció tekintetében konkretizálja javaslatát, amennyiben a terhelt beismeri a bűncselekmény elkövetését. Ez a lépés hozzájárulhat ahhoz, hogy a terhelt beismerjen, figyelemmel a Be. 565. § (2) bekezdésére.²⁶ A büntetővégzés meghozatalát követően az előkészítő ülésen mértékes indítványt csak abban az esetben célszerű előterjeszteni, ha a tárgyalás lefolytatását – a joghátrány súlyosítása érdekében – az ügyészség is indítványozta. Röviden a cél az, hogy a büntetőeljárás gyorsabban befejeződjön, de a vádlott beismerése nem feltétlen érinti kedvezően a büntetést.²⁷ Az ügyész akkor tehet ilyen indítványt, amikor az előkészítő ülés elkezdődött, és a vád lényegét ismertette, valamint bemutatta azokat a bizonyítékokat, amelyek a vádat alátámasztják. Az indítványban az ügyész konkrétan megjelöli, hogy milyen büntetést tart megfelelőnek az adott ügyben.²⁸ Az előkészítő ülés végén azonban az ügyész már nem módosíthatja a korábban tett indítványt. Ha egy másik ügyet egyesítenek az eredetivel, akkor az ügyész nem változtathatja meg az eredeti indítványát, viszont jelezheti,

²⁵ Dr. Finkey Ferenc: Anyagi igazság és téves jelszavak a büntető eljárásban. Magyar Jogi Szemle. Budapest. 1927. 35-37.o.

²⁶ Joggyakorlat-elemző csoport: Az előkészítő ülés gyakorlata, különös tekintettel a beismerés feltételeire. Összefoglaló Vélemény. Kúria. 2020. El. II.JGY.E.I. szám

²⁷ Tóth Mihály: Az egyezség és a „mértékes ügyészi indítvány” kezdeti tapasztalati. MJ, 2022/3., 129-137.o.

²⁸ Belovics Ervin: Az ügyészség feladatai a megújult büntetőeljárás tükrében. MJ, 2021/6., 337-342.o.

hogy az új ügy miatt a bűncselekmények köre módosult, és a korábbi indítvány már nem érvényes.

A bíróság csak olyan büntetést szabhat ki, amelyet az ügyész a mértékes indítványban meghatározott, kivéve, ha enyhébb büntetést alkalmaz. Súlyosabb büntetés csak akkor lehetséges, ha az ügyész azt előzetesen indítványozta. Ha az indítvány nem teljes, vagy késve kerül benyújtásra, az nem váltja ki a megfelelő joghatásokat, például a Be. 565. §-ában meghatározott korlátozások alkalmazását. Ez a gyakorlatban a vádlottat hátrányosabb helyzetbe hozhatja, mivel hiányos indítvány esetén nincs a súlyosítási tilalom védelme alatt. A mértékes indítvány ezáltal sértheti a tisztességes eljárás elvét, mert a vádlott nem számolhat a súlyosítás lehetőségének fennállásával.²⁹ A probléma lényege az, hogy a beismerő vallomás nem mindig fogadható el automatikusan, ha a vádirat vagy az ügyészség által javasolt büntetés nem felel meg a jogszabályoknak.

Ilyen esetekben a bíróság mérlegelheti, hogy a beismerést visszautasítja-e, ha a vádirat vagy a büntetési indítvány hibás. Példa erre az az eset, ahol a hátrányosabb büntetés tilalmának megsértését jelenti az, ha a másodfokú bíróság a vádlott terhére benyújtott fellebbezés alapján hosszabb szabadságvesztést állapít meg, mint amit az elsőfokú bíróság az ügyészi indítványhoz képest enyhébben szabott meg az előkészítő ülésen.³⁰

A bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadásának szigorú feltételei vannak, amelyeket a büntetőeljárás törvény (Be.) részletesen szabályoz. Ennek értelmében a terheltnek a bűnösséget beismerő nyilatkozatot az előkészítő ülésen kell megtennie, miután a bíróság tájékoztatta a nyilatkozat jogkövetkezményeiről. A nyilatkozat elfogadásának feltétele, hogy

- a terheltnek tisztában kell lennie a vádban megfogalmazott tényállással,
- a beismerésnek a vádirati tényállásban szereplő cselekményre kell vonatkoznia és ki kell terjednie mind a ténybeli, mind a bűnösségre vonatkozó elemekre,
- a terheltnek le kell mondani a tárgyaláshoz való jogáról a beismeréssel összefüggésben, így veszíti el a legfőbb kincsét.³¹

Tehát ha ezek a feltételek nem teljesülnek, a bíróság a nyilatkozatot érdemben nem fogadhatja el.

²⁹ Zuzana Hamuláková: The Gaps in the Regulation of Prohibition of Reformatio in Peius in Slovak Administrative Law in Central European Perspective. Bratislava. Slovakia ICLR, 2022, Vol. 22, No. 2. 244. o.

³⁰ BH 2020.353

³¹ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról 500.§ (2)

Érdemes arról is szót ejteni, hogy már az előkészítő ülésen a bíróságnak alaposan vizsgálnia kell a vádirati tényállás törvényességét és pontosságát, ugyanis a vádiratnak tartalmilag meg kell egyeznie a nyilatkozattal, az eltérő mondatszerkesztés vagy kisebb helyesírási hibák nem akadályozzák az elfogadást. Ezen túlmenően szükséges, hogy a hibás jogi minősítést nem hagyhatja figyelmen kívül a bíróság, ha az ügyészi javaslat törvénysértő mértékű büntetést szabna ki. Így ha a bíróság elfogadja a bűnösséget beismerő nyilatkozatot, nem szabhat ki súlyosabb büntetést vagy intézkedést, mint amit az ügyészi indítvány tartalmazott.³²

Ha a bíróság elfogadta a bűnösséget beismerő nyilatkozatot, akkor nem szabhat ki súlyosabb büntetést vagy intézkedést, ugyanakkor a súlyosítási tilalom szabályai között megbújik az a rendelkezés is, amely nem fog vonatkozni az elkobzásra, vagyoneklobzásra, illetve az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételére. Mivel, ha a döntéshez szükséges adatok meg vannak, akkor a bíróság dönthet ebben az esetben is.³³

Ha az elsőfokú bíróság elmulasztja kiszabni egy kötelezően alkalmazandó büntetést és a vádlott terhére nem érkezik fellebbezés, a másodfokú bíróság a súlyosítási tilalom miatt sajnos nem pótolhatja ezt a hiányosságot. Azonban az ítélet egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban orvosolható. Viszont meglátásom szerint sérül a tisztességes eljárás követelménye, mivel látszólag jogerősen ezt a büntetést kapja a terhelt, majd jogerőre emelkedés után 6 hónapon belül ügyészi indítványra, vagy hivatalból a bíróság kötelezi 48 millió forint vagyoneklobzás megfizetésére és mellőzi vele a feltételes szabadság kedvezményét a Be. 671.§ szerinti egyszerűsített felülvizsgálati eljárás keretében.

Egyszerűsített felülvizsgálatban orvosolhatók a súlyosítási tilalommal érintett kérdések, mint szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megállapítása, feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezés, Btk. 52. § (3) bekezdésben meghatározott foglalkozástól eltiltás stb.³⁴

Amennyiben a vádirati tényállás vagy a mértékes indítvány jogszerűsége vitatható, az a vádlott számára további jogi komplikációkat okozhat, amelyek elhúzódhatnak az ügy lefolytatásában, és rosszabb kimenetelhez is vezethetnek akár. E körülmények összességében rontják a vádlott jogi helyzetét, a védelme hatékonyságát, így az eljárás során a vádlott számára hátrányos következményekkel járhatnak. Ezt a jogi komplikációt a törvényesség érdekében

³² Farkas Áron, Róth Erika: A büntetőeljárás. 2019. Budapest 15.2.2. fejezet

³³ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról 595. § (6) bek.

³⁴ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról 671. §

jogorvoslattal van mód kiküszöbölni. A bíróság gyakran mérlegeli a vádirati minősítés törvényességét és az ügyészség mértékes indítványát, amikor a vádlott beismerő nyilatkozatot tesz. Ha a bíróság úgy találja, hogy a vádirati minősítés nem törvényes, vagy az ügyészség törvénytörő mértékes indítványt terjeszt elő, akkor felhívhatja az ügyész figyelmét a problémára. Az ilyen helyzeteket a bíróság a Be. 502. § (6) bekezdése alapján kezelheti, kérdéseket intézve az ügyészhez a mértékes indítvánnyal kapcsolatban.³⁵ Ez lehetőséget ad arra, hogy az ügyész módosítsa a minősítést vagy indítványt, ezáltal elkerülve a vádlott számára kedvezőtlen következményeket.

Az ügyész büntetésre vonatkozó indítványa az eljárás egy lényeges eleme, hiszen iránymutatást nyújt a bíróság számára arról, hogy milyen büntetést tart indokoltnak. Az indítvány azonban nem köti a bíróságot, hiszen az ítélezési szabadság elve szerint a bíróság köteles a törvényi keretek között mérlegelni a büntetés kiszabásának szempontjait, beleértve a Btk. releváns rendelkezéseit is.

Amennyiben az ügyész törvénytörő büntetés kiszabására tesz indítványt – például felfüggesztett szabadságvesztést javasol olyan esetben, amikor a törvény kifejezetten tiltja azt –, a bíróság nem követheti az indítványt. A bíróság ugyanis a törvényesség elve alapján köteles a Btk. rendelkezéseinek megfelelő, jogszerű ítéletet hozni.

A Btk. 82. § (1) bekezdése szerint felfüggesztett szabadságvesztés akkor alkalmazható, ha a kiszabott büntetés időtartama nem haladja meg a 2 évet, és annak alkalmazását a büntetés célja indokolja.³⁶ Ugyanakkor vannak olyan esetek, amikor a felfüggesztett szabadságvesztés kizárt, például:

- **Visszaesés:** Ha a terhelt visszaeső (Btk. 82. § (2) bek.) akkor felfüggesztett szabadságvesztés nem szabható ki.
- **Próbaidő alatti elkövetés:** Amennyiben a bűncselekményt a terhelt korábban kiszabott felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt követte el, akkor a felfüggesztés kizártsága logikailag és jogilag is egyértelmű, hiszen ez a korábbi próbaidő eredménytelenségét okozza.

³⁵ „A bíróság tagjai az ügyészhez, a vádlotthoz, a polgári jogi igény tekintetében a magánfélhez kérdést intézhetnek. A vádlotthoz az ügyész, a védő, és a polgári jogi igény tekintetében a magánfél is intézhet kérdést, az ügyészhez intézendő kérdésre a vádlott és a védő indítványt tehet.”

³⁶ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 82. §

Ha az ügyész ilyen körülmények között mégis felfüggesztett szabadságvesztés kiszabására tesz indítványt, az törvénysértő. Ilyenkor a bíróság nem fogadhatja el az indítványt, mert az a Btk. szabályaiba ütközne. A törvényesség elve alapján a bíróság köteles olyan büntetést kiszabni, amely megfelel a jogszabályoknak. Az ügyészi indítvány alapját képezhetik a Btk. 82. § szerinti enyhítő körülmények, de ezek megjelenése nem írhatja felül a felfüggesztés kizártságára vonatkozó törvényi rendelkezéseket. A bíróság az enyhítő körülményeket más büntetéskiszabási szempontoknál – például az ítélet mértékénél – mérlegelheti.

A Btk. 82. § szabályozza, hogy milyen esetekben alkalmazható felfüggesztett szabadságvesztés, és lehetőséget ad arra, hogy az enyhítő körülmények – például a bűncselekmény csekély tárgyi súlya vagy a terhelt személyi körülményei – alapján a büntetés enyhébb formája kerüljön előtérbe. Azonban az enyhítő körülmények sem írhatják felül a törvényi kizáró okokat, valamint az ilyen körülmények legfeljebb a szabadságvesztés mértékének csökkentésében vagy a büntetés más módon történő mérséklésében játszhatnak szerepet.

3.1.1. Nyomásgyakorlás a vádlottra és az indítvány alaptalansága

Figyelembe kell venni azokat a helyzeteket is, amelyek a gyakorlatban fordulnak elő. Egy statisztikai adat szerint a bíróság 2941 esetben szabott ki a mértékes indítvánnyal egyező módon ítéletet. 34 esetben pedig a mértékes indítványtól eltérő, a terhelt terhére állapított meg büntetést. Bár a jelenleg hatályos büntetőeljárásjog szabályai szerint a mértékes indítvány rendszere szabályozott jogi keretek között zajlik, ebben a 34 esetben törvénysértő módon róttak ki büntetést a terhelt terhére.³⁷ Leginkább akkor fordul elő, hogy a mértékes indítvány sérti a tisztességes eljárás elvét, amikor a vádlott egyfajta nyomásként éli meg az ügyész által előterjesztett mértékes indítványt. Ha a vádlottat erősen ösztönzik vagy közvetlen nyomást gyakorolnak rá, hogy elfogadja az ügyészség ajánlatát, az sértheti a tisztességes eljárás elvét. Például, ha a vádlott úgy érzi, hogy nincs valódi választása, mert különben súlyosabb büntetést kapna, ez a befolyásolás a tisztességes eljárás sérelméhez vezethet. Az ilyen esetekben kérdéses, hogy a beismerés valóban önkéntes-e.³⁸

³⁷ Vass Péter: A terhelti beismerésen alapuló konszenzuális rendszer egyes kiemelt jogintézményei. 2022/3 16. oldal

³⁸ Nevena Aljinović; Ivana Bilušić: Institut zabrane reformation in peius u kaznenom postupku: komparativna analiza. Split. 2023. 508-510. o.

Más esetben előfordul az, amikor a vádlott nem követett el olyan bűncselekményt, amellyel vádolják, de a mértékes indítvány elfogadása érdekében kénytelen beismerni valamit, amit nem tett, az sértheti az igazságszolgáltatás integritását. Bár ez ritka, előfordulhat, hogy a vádlott elfogadja a vádalkut, hogy elkerülje a bírósági eljárást és az esetleges súlyosabb büntetést, még akkor is, ha nem bűnös. A magyar joggyakorlatban is előfordulnak olyan esetek, ahol vitatható, hogy a mértékes indítvány intézménye összhangban áll-e a tisztességes eljárással. Például voltak ügyek, ahol a vádlottak panaszt tettek arra hivatkozva, hogy az ügyészség túl nagy nyomást gyakorolt rájuk, vagy hogy nem kaptak megfelelő jogi tájékoztatást az indítvány következményeiről. Az ilyen ügyek általában egyedi mérlegelés alá esnek és a bíróság feladata eldönteni, hogy az eljárás során sérült-e a vádlottak tisztességes eljáráshoz való joga. A Kúria 90. Bkv döntésében a vádlottak kifogásolták az ügyészség által meghozott döntéseket, beleértve a nyomozás megszüntetését vagy a vádemelés részbeni mellőzését. Gyakori panasz volt, hogy nem kaptak elegendő jogi tájékoztatást a feljelentés elutasításának vagy a vádindítvány következményeiről.³⁹

Mivel a mértékes indítvány elfogadásával a vádlott implicite elismeri a bűnösségét, ezáltal jelentősen csökken annak lehetősége, hogy a továbbiakban a védelem számára releváns bizonyítékok feltárására kerüljön sor. Ezen helyzetben nem biztosított a vádlott teljes körű védelemhez való joga, mivel a mértékes indítvány elfogadása következtében nem élhet a bizonyítási eljárás során elérhető valamennyi eszközzel, mint amilyen egy teljes bírósági eljárás során rendelkezésre állna. Ezen korlátozás különösen hátrányos helyzetet eredményezhet, ha a vádlott az ítélete meghozatalát követően megkérdőjelezi az indítvány elfogadásának helyességét, de már nincs mód a bíróság döntésének felülvizsgálatára.⁴⁰

A mértékes indítvány alkalmazása jogellenes nyomásgyakorlást jelenthet, ha az indítvány az alkalmazandó jogszabályokkal ellentétesen enyhe, különösen olyan esetekben, amikor a bűnösség megállapítása szükségszerűen a törvény szigorúbb rendelkezéseinek alkalmazását követelné meg. Az erőszakos többszörös visszaesőnek minősülő vádlottal szemben – ahogyan azt a Btk. 459. § 31. c pontja és a 90. § (2) bekezdése szabályozza – az emberölés minősített esetében a határozott ideig tartó szabadságvesztés indítványozása és kiszabása törvénytört, mivel a büntetési tétel felső határa ilyen esetben a kétszeresére

³⁹ Kúria 90. Bkv

⁴⁰ Csongor HERKE: The prohibition of reformation in peius in the hungarian jurisprudence. 102-104.o. In: Lex et Scientia. Internation Journal. LESIJ NR. XVII, VOL. 1/2010

emelkedik és ha ez meghaladja a húsz évet, vagy a bűncselekmény egyébként életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, kötelező az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása.

Amennyiben az indítvány alapján a vádlott beismerő vallomást tesz, és ezt követően a bíróság az indítványban javasolt határozott idejű szabadságvesztést szabja ki, az eljárás jogsértővé válik. Ilyen esetben ugyanis a vádlottat az indítvány ténylegesen megfosztja a hatékony védekezés lehetőségétől, miközben a büntetés mértéke nem felel meg a törvény kötelező előírásainak.⁴¹ Egy esetleges felülvizsgálati eljárás során az ítéletet hatályon kívül kell helyezni és életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására kerül sor, ami az eljárási garanciák és a tisztességes eljárás alapelveinek súlyos sérelmét okozza.

3.1.2. Az áldozat jogainak figyelmen kívül hagyása

Az ami még vitatható a mértékes indítvány jogintézményével kapcsolatban az az áldozatok jogainak figyelmen kívül hagyása és a bíróság szerepének csorbulása. A mértékes indítvány során előfordulhat, hogy az áldozat jogait nem veszik figyelembe megfelelően, különösen akkor, ha a megállapodás túl enyhe büntetést biztosít a vádlott számára. Az áldozatoknak ugyan nincs közvetlen beleszólásuk a mértékes indítványokba, de ha az ügyészség és a vádlott közötti megállapodás túlzottan kedvez a vádlottnak, az sértheti az áldozat jogait és igazságérzetét. A mértékes indítvány intézménye sértheti a tisztességes eljárás elvét, ha a bíróság szerepe csorbul, és nem képes megfelelően ellenőrizni az ügyészség és a vádlott közötti megállapodás jogszerűségét és arányosságát. A bíróságnak ugyan jogában áll visszautasítani az indítványt, de ha ez a kontroll formális, és nem történik meg a valódi mérlegelés, az eljárás nem felel meg a tisztességesség követelményeinek. Az áldozatok gyakran sérelmezik, hogy az ügyészség és a vádlott közötti megállapodás nem vette kellően figyelembe az áldozat érdekeit, és az egyezség eredményeként kiszabott büntetés túl enyhének bizonyult.

A BH 2022.8.197 példájában a jogalkotói rendelkezés elvi tartalma alapján az államok kötelessége, hogy hatékony büntetőjogi védelmet nyújtsanak a nők számára családon belüli erőszak minden formája ellen. Ennek megfelelően a bíróságoknak a büntetéskiszabás során figyelemmel kell lenniük e jogalkotói szándéokra és a kiszolgáltatott helyzetben lévő nők elleni erőszak súlyos eseteiben a törvényi szigorral szükséges élniük. Az utóbbi időben ugyanis ezen erőszakos cselekmények száma és brutalitása egyaránt növekvő tendenciát mutat. Amennyiben a vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés mértéke aránytalanul enyhe, indokolt a büntetés

⁴¹ Constantin-Laurențiu, Gheorghe: The principle of „No reformatio in peius” in the Romanian Legislation, In: Management Strategies Journal , Constantin Brancoveanu University, 2014, vol. 26 (4). 473-474.o.

jelentős mértékű súlyosítása, továbbá ennek megfelelően szükséges a közügyektől eltiltás időtartalmának emelése is. Ezen oldalon leginkább az ügyészek kardoskodnak leginkább, hogyha az első- és másodfokú bíróság által kiszabott joghátrány nem tükrözi megfelelően a vádlott terhére rótt bűncselekmények tárgyi súlyosát, az elkövető társadalomra veszélyességét és bűnösségének fokát, illetve hogyha nincs arányban a súlyosító körülmények túlsúlyával sem.⁴²

Egy másik hasonló eset volt a BH2000.4.232., amelyben a vádlottal kötött megállapodás enyhe büntetést eredményezett, amit az áldozat sérelmezett, mivel úgy érezte, hogy az igazságszolgáltatás nem szolgáltatta ki megfelelően az igazságot. Ez az úgynevezett „slap on the wrist” jelenség nem tartalmaz elég elrettentő erőt és csak minimálisan vonja felelősségre az elkövetőt. A büntetőigazságszolgáltatásban általános problémaként jelenik meg, hogy a vádlott nem kapja meg a kellő büntetést, de nyilván nem az áldozat oldalával sem kell ezt megközelíteni.

Ezek az esetek rávilágítanak arra, hogy a mértékes indítványok során gyakran felmerül az áldozatok jogainak és érdekeinek figyelmen kívül hagyása, és a túlzottan enyhe büntetés sok esetben sértheti az áldozatok igazságérzetét. Bár az áldozatot meghallgatták, a döntés nem változott jelentősen az áldozat érdekeinek figyelembevételére vonatkozóan. S bár az évek során felhalmozódó példák nem vezettek közvetlen, azonnali jogi változásokhoz a magyar büntetőeljárásban, azonban hozzájárultak olyan jogi vitákhoz, amely arra készítette a jogalkotót, hogy vegye figyelembe, mint eljárásjogi szereplőket.

Érdemi változásokat a 2017-ben hatályba lépett **új Büntetőeljárási törvény** (2017. évi XC. törvény) hozott, amely jobban szabályozza az áldozatok jogait. E törvény nagyobb szerepet szán a sértettnek az eljárásban, különösen a **sértetti jogok erősítése** terén, például lehetőséget ad a sértettnek arra, hogy jogi képviselőt vegyen igénybe és hogy értesüljön az eljárás fontosabb lépéseiről.

Továbbá, az áldozatvédelmi szabályok megerősödése Európa-szerte, különösen az EU áldozatvédelmi irányelveivel összhangban, szintén hatással volt a magyar jogfejlődésre, és az áldozati jogok még hangsúlyosabb érvényesítése érdekében módosultak a szabályok, de ezek inkább átfogóbb jogalkotási folyamatok részei voltak, nem közvetlen reakciók az egyes esetekre. Egyértelműen látható tehát, hogy míg az ilyen ügyek önmagukban nem

⁴² BH 2022.8.197.

eredményeztek azonnali törvénymódosításokat, hozzájárultak egy hosszabb távú, áldozatközpontúbb szemlélet kialakulásához a büntetőeljárásban.

3.1.3. A bíróság szerepének csorbulása

A bíróság alapvető rendeltetése az igazságszolgáltatás, azaz a büntetőjogi felelősség kérdésének eldöntése, amely magában foglalja a vádlott felmentéséről, bűnösségének megállapításáról vagy az eljárás megszüntetéséről szóló döntéshozatalt. Amennyiben a bíróság a bűnösség megállapítása mellett határoz, úgy a büntetőjogi szankció alkalmazására – büntetés vagy intézkedés elrendelésére – kerül sor. Ennek megfelelően a bíróság hozza meg a büntetőeljárás legjelentősebb döntéseit, és központi szerepet tölt be annak lefolytatásában. Továbbá a bíróság hatáskörébe tartozik a személyi szabadságot korlátozó vagy megvonó kényszerintézkedések elrendelése, valamint számos egyéb, kiemelt jelentőségű kérdésben való döntéshozatal. Ezen feladatokat a vádirat benyújtását megelőző szakaszban a nyomozási bíró látja el.⁴³ Így az előkészítő ülésen a bíróság klasszikus mechanizmusa nem működik úgy, mint a szokásos módon. Az előkészítő ülés mechanizmusa éppen az, hogy befejezhetővé váljon az eljárás úgy, hogy első fokra el sem jut.⁴⁴ Ezért az ügyész a mértékes indítványával próbálja meg rávenni a vádlottat, hogy tegyen beismerő vallomást, a bíróságot pedig arra, hogy fogadja azt el és így befejeződhessen az eljárás.

A mértékes indítvány intézménye sértheti a tisztességes eljárás elvét, ha a bíróság szerepe csorbul, és nem képes megfelelően ellenőrizni az ügyészség és a vádlott közötti megállapodás jogszerűségét és arányosságát. A bíróságnak ugyan jogában áll visszautasítani az indítványt, de ha ez a kontroll formális, és nem történik meg a valódi mérlegelés, az eljárás nem felel meg a tisztességesség követelményeinek. Egyrészt csökkentett az ítélezési mozgástér. Ezt azt jelenti, hogy a bíróság vagy elfogadja vagy elutasítja az indítványt, de nem térhet el az abban javasolt büntetéstől, ha a megállapodás megfelel a jogszabályi követelményeknek, mivel a mértékes indítvány egy előzetes megállapodás az ügyészség és a vádlott között. Másrészt, korlátozottá válik az igazságszolgáltatás, mivel a bíróság nem vizsgálja részletesen a bizonyítékokat vagy az ügy összes körülményét, az eljárás gyorsabb, de kevésbé alapos lehet. Ez azt eredményezheti, hogy a bíróság nem tud olyan igazságot szolgáltatni, amely az áldozat érdekeinek megfelelőek. Harmadrészt, túlzott az ügyészi befolyás, mivel egy mértékes

⁴³ Farkas Ákos, Róth Erika: A büntetőeljárás. 2019. Budapest.

⁴⁴ Horgos Livia: Gondolattöredékek az előkészítő ülésről a vád és a bizonyítás viszonylatában. Belügyi Szemle, 2022/3. különszám

indítvány során az ügyészség a legfőbb szerep, ők határozzák meg a büntetés mértékét, passzívvá téve a bírós szerepét.

A bíróság korlátozott szerepe tehát felveti a jogállamiság és a tisztességes eljárás követelményeinek potenciális sérelmét, mivel a mértékes indítvány mechanizmusa gyakorlatilag megkerüli a teljes körű bírósági eljárást, csökkenti annak esélyét, hogy a bírói mérlegelés, illetve a független ítélkezés érvényesüljön. A bíró nem lát közvetlenül bele a vád és a védelem közötti megállapodás mögöttes szándékaiba. Nem mérlegeli, hogy a vádlott mennyire van befolyásolva az ügyész által felvetett indítványtól. Ebben a rendszerben tehát – valamilyen szinten – csökken a bíróság aktív szerepvállalása a jog és igazság közvetítésében, illetve abban, hogy a törvényesség felügyeletét önálló módon gyakorolja.

3.2. A terhelt beismerés – enyhítő körülmény vagy zsákutca?

A terhelt beismerése, mint a bizonyítékok „királynője”, nem csupán a jogalkalmazás szempontjából bír jelentőséggel, hanem arra is rávilágít, hogy a be nem vallott cselekmények miatt senki sem lehetett elítélve, míg az őszintén feltárt bűncselekmények akár a legsúlyosabb büntetéssel is sújthatók.⁴⁵ Ahogy Hans Kelsen fogalmazott: *„A jog az emberi viselkedés rendje. A rend szabályok rendszere. A jog nem egy szabály, ahogyan azt néha mondják. A jog olyan szabályok összessége, amely egyfajta egységet alkot, amit rendszerként értünk. Lehetetlen megragadni a jog lényegét, ha figyelmünket egyetlen, önálló szabályra korlátozunk.”* E megállapítás hangsúlyozza a jog társadalomban való megjelenését és fontosságát, amolyan „rend a lelke mindennek” idézet. Ebből következik, hogy a terhelt beismerésen alapuló együttműködés, mely enyhítő körülményként figyelembe vehető, az eljárásjogi keretek között nem rendelkezett intézményesített ellentételezéssel a magyar büntetőeljárások során, egészen az 1999. évi CX. törvény megalkotásáig.⁴⁶ E törvény 113. §-a bevezette a tárgyalásról való lemondás intézményét, amely valódi előnyöket biztosított a beismerő vallomást tevő terheltek számára, hiszen a bűncselekmény törvényi büntetési tételének felső határához viszonyítva a kiszabható büntetés mértékét alacsonyabbra határozta meg.⁴⁷

A beismerés elfogadható bizonyítéknak számít, amely alapján a bíróság a terheltet elítélheti. Ezért a terhelt akár súlyosabb büntetéssel is szembenézhet, mint amellyel a

⁴⁵ Nagy Attila: A terhelt vallomásának szerepe a büntetőeljárásban. *Iustus Aequum Salutare*. XIX. 2023. I. 144.o.

⁴⁶ Joggyakorlat-elemző csoport: Az előkészítő ülés gyakorlata, különös tekintettel a beismerés feltételeire. Összefoglaló Vélemény. Kúria. 2020. El. II.JGY.E.I. szám

⁴⁷ Joggyakorlat-elemző csoport: Az előkészítő ülés gyakorlata, különös tekintettel a beismerés feltételeire. Összefoglaló Vélemény. Kúria. 2020. El. II.JGY.E.I. szám

bűncselekmény elkövetésének tagadása esetén találkozhatott volna.⁴⁸ A terhelt beismerésével gyengíti saját jogi védekezését, hiszen a vádak alól már nem tud mentesülni, és a védelem stratégiája korlátozottá válik és bár enyhítő körülményként vehető figyelembe, a bíróság a beismerő vallomás alapján véglegesen eldöntheti a büntetést, anélkül, hogy a terhelt körülményeit kellően figyelembe venné.⁴⁹

A jelenleg hatályos magyar büntetőeljárási törvény (továbbiakban: Be.) biztosít bizonyos garanciákat a terhelt számára a beismerő vallomás tételét követően. A 2017. évi XC. törvény kimondja, hogy a terhelt beismerése esetén a bíróság a büntetést a bűncselekmény törvényi büntetési tételének keretein belül mérsékelheti, azonban ez nem jelenti automatikusan azt, hogy a terhelt nem kaphat súlyosabb büntetést. Ez a rendelkezés arra utal, hogy a beismerés bizonyos fokú kedvezményt biztosíthat a büntetés mértékében, de a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik a konkrét büntetés kiszabása, amelyet a beismerés körülményei és az ügy összes tényezőjének figyelembevételével határoznak meg. Fontos megjegyezni, hogy a beismerés nem zárja ki a legmagasabb törvényi büntetési tétel alkalmazását, ha a bíróság azt indokoltnak találja, különösen a bűncselekmény súlyosságának és a terhelt korábbi cselekedeteinek figyelembevételével.⁵⁰

A Be. kifejezetten foglalkozik a súlyosítási tilalommal, amely a terhelt beismerő vallomásának tételét követően érvényes. A szabályozás értelmében a bíróság nem szabhat ki a terheltre súlyosabb büntetést, mint amit az a beismerés alapján indokolt. Ennek a szabályozásnak a célja, hogy ösztönözze a terhelteket a beismerésre, hiszen ezzel csökkenthetik a saját büntetési kockázatukat.⁵¹

S bár a bíróság nem súlyosíthatja a büntetést a beismerés miatt, a terhelt elismerése vezethet ahhoz, hogy a bíróság a büntetést kiszabásakor a beismerés tényét figyelembe véve, az enyhítő körülmények hiányában, szigorúbb büntetési tételt is alkalmazhat, mint amire a terhelt számított. A terhelt beismerése az eljárás során enyhítő körülményként figyelembe vehető,⁵² de a törvény nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy ha a bíróság a terhelt által elmondottakat nem találja elégségesnek az enyhítéshez, akkor a büntetést a megszorításokkal

⁴⁸ Mezölaki Erik: A súlyosítási tilalom szempontjából a súlyosabb büntetés, illetve a büntetés helyett alkalmazott súlyosabb intézkedés kérdése

⁴⁹ 56. BK vélemény a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről

⁵⁰ Bérces Viktor: A terhelt vallomásának értékelése és a beismerő vallomás jelentősége különös tekintettel a hazai joggyakorlatra. Kúria

⁵¹ Fantoly Zsanett, Budaházi Árpád: Büntető Eljárásjogi Ismeretek II. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2019. 103-124. o.

⁵² 56. BKv. a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről

sújtsa. Ezáltal a bíróság a szabad mérlegelési jogkörének megfelelően lehetséges, hogy a beismerés ellenére is a terhelt esetében szigorúbb büntetést szabnak ki, amennyiben a körülmények úgy indokolják. A törvény szempontjából tehát a beismerés ténye önállóan nem garantálja a büntetés enyhítését, hanem csupán egy lehetséges tényezőt képvisel a büntetés kiszabása során.

3.2.1. A terhelt vallomása

A terhelt jogállása a büntetőeljárásban kettős: egyfelől résztvevőként különféle eljárási jogokat gyakorolhat, másfelől a vallomása bizonyítékként is felhasználható. Ez a kettősség a vallomás szerepében is megjelenik: eljárásjogi szempontból védekezési eszközként szolgálhat, míg bizonyítási szempontból gyakran tekintik potenciális (akár terhelő) bizonyítéknak. A terhelt vallomása folyamatosan egymásra épülő kijelentésekből áll, amelyeken keresztül közli az eljárásban feltárt tényekre vonatkozó ismereteit. Ezzel a vallomás az ügy tényállásának pontosítását és végső soron a döntéshozatalt is segíti.

A Be. 183. § (1) bekezdése alapján a terhelt vallomásának tekintendő minden olyan szóbeli vagy írásbeli közlés, amelyet a büntetőeljárás során, a terhelti figyelmeztetést követően a bíróság, ügyész vagy nyomozó hatóság előtt tesz, és amely a bizonyítás tárgyát képező tényekre vonatkozik.⁵³

A terhelt jogai és kötelezettségei az eljárás előrehaladtával változnak. A nyomozási szakaszban például nem fér hozzá minden irathoz és bizonyítékhoz, mivel ezek megismerése az ügy bizonyos pontján még akadályozhatná a nyomozás sikerét. Amikor azonban már hivatalosan gyanúsítottá válik, több betekintési jogot szerez, ugyanakkor ez a jog is csak addig terjed, amíg a nyomozás érdekezi ezt megengedik. Ilyenkor a nyomozó hatóság akár taktikai megfontolásokat is alkalmazhat, így például szabadságkorlátozó intézkedés kapcsán be kell mutatni az erre vonatkozó indokokat, de más bizonyítékokat nem szükséges felfedni, ha azok nyilvánosságra hozatala a nyomozást hátráltatná.⁵⁴

A kihallgatáson a terhelt dönthet úgy, hogy nem tesz vallomást, vagy élhet a védekezés lehetőségével, bemutatva a védekezését alátámasztó tényeket és bizonyítékokat, sőt, akár be is ismerheti a bűncselekmény elkövetését. A beismerés kiterjedhet a puszta ténybeli elismerésre

⁵³ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról

⁵⁴ Fantoly Zsanett, Budaházi Ákos: Büntető Eljárásjogi Ismeretek II. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2019. 51-52.o.

vagy akár a teljes jogi felelősség elismerésére is, amely a bűncselekmény megvalósulásának tényén túl a terhelt bűnösségét is érinti.

A fentiekén túlmenően, a terhelt beismerő vallomása, bár gyakran a büntetőeljárás felgyorsítását és egyszerűsítését célozza, különféle szempontok alapján jelentős kockázatokat rejthet magában, amelyek kedvezőtlenül befolyásolhatják a terhelt helyzetét. A beismerés következménye, hogy az eljárásban azt az eljáró bíróság bizonyítékként értékeli, ami egyértelműen megerősíti a vád alapját, így jelentős súllyal kerül figyelembevételre a bizonyítási eljárás során. ennek eredményeként a beismerő vallomás megfosztja a terheltet a korábbi védekezési lehetőségek bizonyos fokú rugalmasságától. Egy terhelt által tett beismerő vallomás hitelességi szempontból is meghatározó, így az annak esetleges későbbi visszavonása vagy módosítása az eljáró hatóságok szemében jelentős hitelességi kérdéseket vethet fel. A bíróság és az ügyészség az eredeti vallomást elsődleges bizonyítékként kezeli, így annak módosítása vagy akár részleges visszavonása a védelem stratégiai lépéseit megnehezíti.⁵⁵

Ezen felül a terhelt beismerése sok esetben az eljárás gyors lezárását eredményezi, ami a bíróság és a vádhatóság számára gyakorlati előnnyel járhat, ám a terhelt számára egyúttal a védekezési időt is lényegesen korlátozza. A gyorsított eljárás során ugyanis a terhelt számára kevesebb idő áll rendelkezésre a bizonyítékok alapos bemutatására és saját védekezésében teljes körű kifejtésére, ami végső soron a védelmi stratégia meggyengüléséhez vezethet. Mindez különösen releváns akkor, ha az eljárás során egyéb, terhelt számára kedvező enyhítő körülmények nem állnak rendelkezésre, így a bíróság végső döntése során szigorúbb büntetés is kiszabható.⁵⁶

Az egyezségkötési lehetőségekre vonatkozóan is kedvezőtlen következmény lehet, ha a terhelt már a vádemelés előtt beismerő vallomást tesz. Az egyezség intézményének lényege, hogy bizonyos fokú együttműködés és beismerés révén a terhelt kedvezőbb büntetési feltételeket érhet el. Viszont ha a beismerésre a tárgyalást megelőző szakaszban már sor került, akkor az a későbbi eljárásban kevésbé válik indokolttá, hogy további érdemi kedvezményeket kapjon a terhelt.⁵⁷

⁵⁵ Tóth Andrea Noémi, Háger Tamás: A terhelt vallomása a büntetőeljárás bírósági szakaszába, egyes eljárási szabálysértések megítélése

⁵⁶ Boda Zoltán: A büntetőeljárások gyorsításának igénye egyes alapvető jogintézmények árnyékában. Az Új BTK. 2022.

⁵⁷ Fantoly Zsanett: Egyezség a nyomozásban. Magyar Rendészet 2020/3. 79-89.o.

Mindezek alapján úgy látom, hogy kijelenthető, hogy bár a beismerés bizonyos helyzetekben enyhítő körülményként kezelhető, nem feltétlenül jelent kedvezőbb elbírálást. Az eljáró hatóságok számára bizonyítékként szolgál, amely mind jogi, mind kriminalisztikai értelemben súlyosbíthatja a terhelt helyzetét, védekezési lehetőségeinek szűkülését eredményezve és ezáltal akár hátrányos következményekhez is vezethet.

A súlyosítási tilalom és a terhelt beismerő vallomásának kapcsolata alapvetően a büntetés mértékének meghatározásában játszik szerepet, de a jelenleg hatályos büntetőeljárás törvény szerint ez a kapcsolat csak korlátozott mértékben jelent tényleges védelmet a terhelt számára. A súlyosítási tilalom, amelyet a Be. 595. §-a rögzít, kimondja, hogy a fellebbezés hiányában, ha a terhelt a bűnösségét beismerte, nem szabható ki szigorúbb büntetés. Ugyanakkor ez a garancia nem feltétlenül érvényesül minden eljárási helyzetben, és gyakran korlátozott mértékben védi a terheltet. A súlyosítási tilalom csak akkor érvényes, ha a beismerő vallomást követően nem érkezik fellebbezés a büntetés súlyosítása iránt. Tehát, ha a bíróság az első fokú eljárásban a beismerés alapján állapít meg büntetést, azt a súlyosítási tilalom csak akkor védi meg a későbbi súlyosítástól, ha a terhelt vagy más fél nem indít olyan fellebbezést, amely ennek felülvizsgálatát eredményezheti.⁵⁸

Korlátozott védelmet jelent tehát a terhelt számára az, hogy beismerése ellenére – amennyiben fellebbezés merül fel, vagy ha a súlyosító körülmények ezt indokolják – továbbra is kiszabható szigorúbb büntetés. Ezért a beismerő vallomás nem mindig védi meg a terheltet a számára esetlegesen kedvezőtlenebb ítélet kockázatától. Az ítélező bíróság ugyanis a beismerés ellenére is mérlegeli a tényállás részleteit és a büntetési keretek között szigoríthat az ítéleten, ha a körülmények ezt megalapozzák.

3.2.2. *A beismerés szabályozása*

A büntetőeljárás törvény értelmében a vádlott bűnösségének beismerése és az ehhez kapcsolódó eljárási szabályok központi szerepet játszanak az igazságszolgáltatásban. A Be. 504. §-a lehetőséget ad arra, hogy a vádlott a bűnösségét beismerje és a tárgyaláshoz való jogáról lemondjon, így egy gyorsított eljárás keretében, az ügyiratok és a vádlott kihallgatása alapján bíróság elé kerüljön a beismerés. Ilyenkor a bíróság megvizsgálja, hogy a vádlott beismerése valódi és összhangban van-e az ügyben rendelkezésre álló egyéb bizonyítékokkal. Ez egyúttal

⁵⁸ Agnieszka Skóra The Prohibition of reformatio in peius and its Justification of in the Administrative Proceedings in the Habsburg Succession Countries. 2022. Olsztyn 455-456.o. In: Journal of Modern Science. 2/2022 vol.49

lehetőséget ad arra is, hogy a bíróság kevésbé részletes eljárást folytasson le mivel a bizonyítási eljárás rövidíthető, ha a beismerés elfogadható és megalapozott.

A beismerésnek azonban meg kell felelnie bizonyos feltételeknek. Egyrészt egyértelműnek kell lennie és meg kell alapoznia a történeti tényállást, vagyis annak a bűncselekménynek az összefüggő narratíváját, amellyel a vádlottat vádolják. A bíróságnak a beismerés során meg kell győződnie arról, hogy a vallomás önkéntes, észszerű és nem függök hozzá olyan körülmény, amely kétségeket vethetne fel.⁵⁹ Ha a vádlott bűnösséget ismer be az előkészítő ülésen, akkor a bíróságnak már nem szükséges minden bizonyítékot beszereznie, ami jelentősen egyszerűsíti az eljárást. Ezzel szemben, ha a beismerés nem az előkészítő ülésen történik, hanem később, a tárgyaláson, az 504. § szerint ugyanazok elvek alkalmazandók, viszont a bizonyítás lefolytatása továbbra is szükséges lehet. Az eljárási rendelkezés így biztosítja, hogy a vádlott bűnösségének beismerése mentesítse őt a teljes bizonyítási eljárástól, amennyiben az megfelelően indokolt és jogilag elfogadható módon történik.

A beismerő vallomás lehet ténybeli és bűnösségre vonatkozó. A büntetőeljárás törvény megköveteli mindkét tartalom meglétét a terhelt együttműködése érdekében. A formális tényállás nélküli beismerést nem lehet figyelembe venni, mert nem állapítható meg a valós tényállás. A beismerést az ügyészség folyamatosan vizsgálja az eljárás során. Ez a követelmény az eljárás minden szakaszában érvényes.

3.2.3. A beismerés szabályozásának hátrányai a terhelt szempontjából

Ahogy kifejtettem fentebb, a beismerés és az egyezség intézménye a büntetőeljárásban számos előnnyel járhat, azonban vannak hátrányai is, amelyek a terhelt szempontjából hátrányos következményekkel járhatnak. A következő főbb hátrányok és problémák merülhetnek fel:

1. *Súlyosabb büntetés kiszabásának kockázata:* A terhelt beismerése nem garantálja, hogy az ügyészségi indítvány alapján a büntetés mértéke enyhébb lesz. A gyakorlatban előfordulhat, hogy az ügyész nem veszi figyelembe megfelelően a beismerés körülményeit és a javasolt büntetés súlyosabb lehet, mint amit a terhelt elvárt volna.
2. *Kényszerítő környezet:* A terhelt gyakran érezheti, hogy a beismerés a legkevesbé hátrányos kimenetel elérése érdekében szükséges, ami kényszerítő helyzetet teremt. Ez

⁵⁹ Tóth Andrea Noémi, Háger Tamás: A terhelt vallomása a büntetőeljárás bírósági szakaszában, egyes eljárási szabálysértések megítélése

különösen érvényes lehet olyan esetekben, amikor a terhelt nem biztos a bűnösségében, de a büntetőeljárás következményei miatt a beismerés mellett dönt.⁶⁰

3. *Eljárási garanciák csökkenése:* A beismerés elfogadása esetén a bíróságnak nem szükséges további bizonyítékokat keresnie, ami csökkentheti az eljárás jogszerűségét. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a terhelt érdekei nem mindig érvényesülnek megfelelően, mivel a bíróság nem vizsgálja meg alaposan az ügy hátterét.⁶¹
4. *Túlsúlyos bizonyíték:* A beismerő vallomás, mint bizonyíték a terhelt szempontjából „királyi” státuszt élvez, ám a gyakorlat azt mutatja, hogy egyedüli bizonyítékként nem elegendő, és a joggyakorlat gyakran nem biztosítja a további bizonyítékok figyelembevételét.⁶²
5. *Súlyosítási tilalom megsértése:* A Be. 504. § (2) bekezdésének értelmében a bíróság nem szabhat ki a terhelttel szemben hátrányosabb büntetést, mint amit az ügyész indítványozott. Azonban, ha az ügyész nem indítványozza megfelelően a büntetés enyhítését, a terhelt hátrányos helyzetbe kerülhet. Ezt a tilalmat nem mindig tartják be és a bíróság súlyosabb büntetést szabhat ki, ami a terhelt érdekeit sérti.⁶³

3.2.4. A beismerés szabályainak hatása a súlyosítási tilalomra

Az ügyész feladata a büntetéskiszabási javaslat megfogalmazása, amelynek tükröznie kell a terhelt beismerését és az ezzel járó együttműködést. Ha az ügyész nem indítványozza megfelelően a büntetés enyhítését, a bíróság helyzete bonyolulttá válik. A Be. 504. § (2) bekezdése alapján a bíróság köteles figyelembe venni a súlyosítási tilalmat, amely megtiltja, hogy a terhelttel szemben hátrányosabb büntetést szabjanak ki, mint amit az ügyész indítványozott. Ez a szabályozás a terhelt jogait hivatott védeni. Előfordulhat, hogy a bíróság a terhelt beismerése ellenére súlyosabb büntetést szab ki, amely ellentétes a Be. 504. § (2) bekezdésével. Ez nem csak jogi, hanem elvi problémákat is felvethet és sértheti a tisztességes eljárás követelményét.

Amikor az ügyész indítványoz egy büntetést, például a terhelt beismerése alapján enyhébb büntetés kiszabását javasolja, a bíróság ennek az indítványnak a figyelembevételére

⁶⁰ Bakonyi Mária: A beismerő vallomás fonákja és színe – a kényszersztől a konszenzusig. Pécs, 2019 63-70.o.

⁶¹ Sárik Eszter, Vass Péter: Egy a valóság és ezer a ruhája... Beszámoló „A terhelti beismerésen alapuló konszenzuális rendszer egyes kiemelt jogintézményei” c. konferenciáról. 2022/1-2. lapszám. Büntetőjog

⁶² Bérces Viktor: A terhelt vallomásának értékelése és a beismerő vallomás jelentősége különös tekintettel a hazai joggyakorlatra. Kúria

⁶³ A súlyosítási tilalom megsértését jelenti, ha a másodfokú bíróság a terhelt terhére bejelentett fellebbezés hiányában az elsőfokú bíróság által kiszabott több büntetési nem közül bármelyik tartalmát vagy mértékét súlyosítja. Kúria Bfv.II.1.115/2021/8.

van kötelezve. Ha a bíróság az ügyész indítványát elutasítja és súlyosabb büntetést szab ki a terheltre, akkor ez a súlyosítási tilalom megsértését jelenti. Ez a helyzet hátrányosan érinti a terheltet, aki joggal várná el, hogy a bíróság az ügyész indítványai alapján járjon el.

A bíróság mérlegelési jogkörrel rendelkezik, de ezt a jogkört a jogszabályok keretein belül kell gyakorolnia. Ha a bíróság nem indokolja meg megfelelően, hogy miért döntött a terhelt hátrányára és hogy miért volt indokolt a büntetés súlyosabbá tétele, akkor az a súlyosítási tilalom megsértésének minősülhet. Az indokolatlansága alááshatja a jogbiztonságot is, mivel a terhelt nem tudja, milyen szempontok alapján hoztak hátrányos döntést.

Ezenkívül a bíróság döntései, mint például a bizonyítékok értékelése, a tanúk meghallgatása és a büntetés kiszabása során bekövetkező jogsértések is súlyosítási tilalom megsértéséhez vezethetnek. Amennyiben a bíróság nem veszi figyelembe a terhelt beismerését, vagy nem alkalmazza megfelelően az ügyész ajánlását, a terhelt helyzete hátrányosan alakulhat és a bíróság a súlyosítási tilalom ellenére súlyosabb büntetést szabhat ki. Amennyiben tehát a bíróság súlyosabb büntetést szab ki, anélkül, hogy figyelembe venné az ügyész indítványát és a terhelt beismerését, az a terhelt jogait közvetlenül sérti.

Összességében a súlyosítási tilalom megsértése az ügyész indítványának figyelembe nem vételével, a bíróság indokolatlan döntéseivel és a terhelt jogainak megsértésével valósul meg. Az ilyen helyzetek elkerülése érdekében elengedhetetlen, hogy a törvény szigorúan és egységesen szabályozza a terhelti jogokat az eljárás során, valamint hogy a bíróságok szigorúan tartsák be a jogszabályokat, valamint az ügyész megfelelően, világosan indítványozza a büntetés mértékét, figyelembe véve az enyhítő és súlyosító körülményeket. Az ügyésznek figyelnie kell azokra az enyhítő körülményekre, mint például a beismerés, a hatóságokkal való együttműködés vagy éppen a bűncselekménnyel okozott kár megtérítése. Érdemes több információt beszereznie az ügyről, beleértve a terhelt háttérét, ugyanis ezen információk birtokában tudja indítványát megalapozottan megfogalmazni.

3.2.5. A törvénytörtő ügyési indítvány hatására tett beismerő vallomás jogelvi megjelenése

A büntetőeljárás jogállami működésének alapkövetelménye a tisztességes eljárás biztosítása, amely magában foglalja a vádlott jogainak védelmét és a bíróság ítélezésének törvényességét. Bár érvelhetnénk amellett, hogy az eljárási szakaszokban megjelenő konszenzuális eljárások (egyezség, beismerő vallomás) indokolt, hiszen az igazságszolgáltatás szűk értelemben a bíróságok feladata, ezek az eljárások először az ügyész szerepét tükrözik.

Így nehéz egyetérteni, mivel a Be. a tényállás feltárásának kötelezettségét nemcsak a bíróságokra, hanem az ügyészségre és a nyomozó hatóságokra is kiterjeszti, így elsőre talán nem egyértelmű, hogy mi a jogalkotói prioritás.

A beismerő vallomások valóságtartalmával kapcsolatban a jogalkotó jelentős garanciákat épített be a rendszerbe. Viszont ezek az eljárások nemcsak a terhelt, hanem az igazságszolgáltatás olyan alapvető érdekeit is szolgálják, mint a költséghatékonyság, az ügyteher csökkentése és az ügyek észszerű időn belüli lezárása. Valamilyen szinten így árnyalható a beismerő vallomáshoz köthető pozitív jogkövetkezményekkel kapcsolatos megállapítás, főleg, hogy az ügyészi ajánlat nem feltétlenül kedvezőbb a terhelt számára.⁶⁴ Nem beszélve arról, hogy a beismerés önkéntességének és hitelességének vizsgálata is kelthet aggályokat. Ezzel összefüggésben indokolt lenne egy olyan szabály megalkotása, amely kizárja a törvénysértő ügyészi indítvány alapján tett beismerés figyelembevételét egy új eljárás során. E szabály lényege az lenne, hogy a beismerés joghatása ne állhasson fenn olyan esetben, amikor azt egy törvénysértő ügyészi indítvány motiválta. Ezáltal a büntetőeljárás jog egyik alapvető elve, a *mérgezett fa gyümölcsének elve* kiterjeszthető lenne a beismerő nyilatkozatokra is.

A „mérgezett fa gyümölcsének elve” a bizonyítás jogszerűségének alapelvéből fakad. Eszerint ha egy bizonyíték jogszerűtlen módon keletkezik, akkor annak „gyümölcsei” – azaz az abból fakadó további bizonyítékok – sem használhatók fel a büntetőeljárás során. Ez az elv megakadályozza, hogy a jogellenes eljárási cselekményekből származó előnyök bármilyen formában érvényesüljenek az igazságszolgáltatásban. Az igazságszolgáltatás hitelessége és a jogállami alapelvek tiszteletben tartása megköveteli, hogy a törvénysértő bizonyítékok ne legyenek felhasználhatók. Ha a bíróság figyelmen kívül hagyja az ilyen bizonyítékokat, az a jogsértések megelőzésére is ösztönzi a hatóságokat.

A hazai büntetőeljárás törvényünk is alkalmazza a mérgezett fa gyümölcsének elvét, azonban ez a nyomozási szakaszra terjed ki. Kimondja, hogy a törvény megsértésével keletkezett bizonyítékok az eljárásban nem vehetők figyelembe. Gondolok itt a nyomozási szakaszban törvényellenesen tett beismerő vallomásra és az alapján keletkezett bizonyítékokra. Bár ez az elv elsősorban tárgyi bizonyítékokra vonatkozik, ugyanilyen jelentőséggel bírhat a beismerő nyilatkozatok esetében is, különösen akkor, ha azok törvénysértő ügyészi indítvány következtében születtek. Az elv kiterjesztése tehát a bírósági eljárásra is indokolt lenne, mert

⁶⁴ Bérces Viktor; Kiss Anna: A konszenzuális elemek szerepe a büntetőeljárásban. 2023-VIII. Évfolyam, 4.szám 53-56.o.

megakadályozná, hogy a bíróság olyan bizonyítékokra alapozza döntését, amelyek törvénysértő módon keletkeztek. Ez erősíteni a tisztességes eljáráshoz való jogot és csökkenteni annak esélyét, hogy jogsértő eljárási gyakorlatok hatással legyenek az ítéletre. Összességében a mérgezett fa gyümölcsének elve a bírósági eljárásokra is kiterjesztve a jogállamiság, a tisztességes eljárás, valamint a hatósági és bírósági eljárások hitelességének és megbízhatóságának alapvető pillére lenne.

Az ügyész által tett indítványok nemcsak a bíróság döntéshozatalára, hanem a vádlott viselkedésére és stratégiai döntéseire is jelentős hatással vannak. Ha az ügyész törvénysértő módon indítványoz egy olyan büntetést, amelyet a törvény kizár, és a terhelt ennek hatására beismerő vallomást tesz, akkor az eljárás menete már eleve torzul, az így keletkezett további bizonyítékok pedig megborítja az igazságosság elvének megjelenését. Ilyen helyzetben a beismerés nem tekinthető teljes mértékben önkéntesnek vagy az eljárási szabályokkal összhangban lévőnek, hiszen azt egy törvénysértő indítvány befolyásolta. Ez sérti a terhelt jogait, különösen a tisztességes eljáráshoz való jogát.

4. Következtetések

4.1. Összegzés

A súlyosítási tilalom egy alapvető elv a büntetőeljárásban, amely a terhelt számára biztosít védelmet, hogy kizárólag a saját javára benyújtott fellebbezés alapján ne érhesse őt szigorúbb ítélet. Ez az elv azért született, hogy a terhelt, vagyis a védelem ne féljen a fellebbezés következményeitől és jogainak érvényesítése mellett dönthessen. Emögött több eljárásjogi elv húzódik meg, mint a vádelv, a legalitás-opportunitás, valamint a jogorvoslathoz való jog, amelyeket a nemzetközi és hazai büntetőjog is hagyományosan elismer.

A tilalom biztosítja továbbá, hogy a védelem olyan környezetben tehesse meg a szükséges jogi lépéseit, amelyben nincs félelem a szigorítás lehetőségétől. A vádelv itt különösen fontos szerepet tölt be: mivel a bíróság kizárólag az ügyész által emelt vád alapján dönthet, a fellebbezési szakaszban sincs lehetőség arra, hogy az ítélet szigorodjon a vádlott számára, amennyiben csak a védelem fellebbezett. Bár a súlyosítási tilalom védelmet biztosít, az évtizedes tapasztalatok során több ellenérv is megfogalmazódott, amelyek között szerepel a törvényesség és az anyagi igazság sérülésének kockázata, illetve a túlzott formalizmus és az eljárás költségnövekedése. Ennek ellenére, a nemzetközi büntetőeljárásokban is széles körben elismert és alkalmazott elv. A büntetőeljárás gyorsítását célzó megoldások, például a büntetővégzés, szintén fontos szerepet kapnak kisebb súlyú ügyekben. Ezek egyszerűsítik és

gyorsítják az eljárást és olyan lehetőséget nyújtanak a terhelt számára, amelyben pontosan látja a várható jogkövetkezményeket.

A súlyosítási tilalom az előkészítő ülésen a büntetőeljárás hatékony lezárására törekszik.⁶⁵ Az ügyész mértékes indítványa, amely konkrét büntetési javaslatot tartalmaz a vádlott beismerése esetén, a gyors eljárás befejezését segíti elő. Azonban az előkészítő ülésen tett beismerés nem jelent automatikus enyhítő körülményt és az ügyész nem módosíthatja később a korábban tett indítványt, csakis a jogorvoslatra van mód. A mértékes indítványok problémái közé tartozik, hogy ezek elfogadása esetén a vádlott gyakran lemond a teljes körű bizonyítási lehetőségekről, illetve fellebbezési jogáról, ezáltal nem élhet minden védelmi eszközzel. Ráadásul a vádlottat érintő nyomás és a kedvezőbb ítélet lehetősége időnként beismerésre készíti őt, még akkor is, ha nem bűnös. Az áldozati jogok szempontjából továbbra is aggályok merülnek fel, mivel a mértékes indítvány során az áldozat érdekei háttérbe szorulnak, ha az ügyészség és a vádlott közötti megállapodás túlságosan enyhe ítélethez vezet. Az új büntetőeljárási szabályok és az EU áldozatvédelmi irányelveinek bevezetése segítette abban, hogy nagyobb figyelmet fordítsanak az áldozatok jogaira, de az eljárások gyakran formálisak, nem pedig ténylegesen áldozatközpontúak.

A mértékes indítvány intézménye egyszerre támogatja az eljárás gyors lezárását és kérdéses, hogy összhangban áll-e a tisztességes eljárás elvével. Bár az ügyészség célja a gyorsabb ügykezelése, a vádlottakra és az áldozatokra gyakorolt hatásai gyakran nem megfelelően mérlegelik. Az áldozati jogok fokozatos érvényesítése és a mértékes indítványok gyakorlata további jogalkotási és bírósági értékelést igényel, hogy a büntetőeljárások valóban igazságosabbak és átláthatóbbak legyenek.

A terhelt beismerő vallomása, mint a bizonyítékok legmeggyőzőbb formája, központi szerepet játszik a büntetőeljárásban, hiszen a beismerés alapján a bíróság gyakran ítélkezhet a terhelt felett. A magyar jogrendszer lehetővé teszi, hogy a beismerés egyfajta együttműködésként enyhítő körülményként szolgáljon, ám a törvények nem garantálnak automatikus büntetéseszkökcsoökkentést. Az 1999-es jogszabályi változások óta a beismerés után csökkenthető a kiszabható büntetés felső határa, míg a 2017-es büntetőeljárási törvény alapján a súlyosítási tilalom elvileg védi a beismerőt, amennyiben nincs fellebbezés. A beismerő vallomás mellett a terhelt jogai és kötelezettségei is jelentős szerepet kapnak. A vallomás, mint bizonyíték a védelem korlátozásával kockázatot jelent, hiszen a beismerés esetén az ügyet

⁶⁵ Farkas Ákos, Róth Erika: A büntetőeljárás. Budapest, 2019.

gyorsabban le lehet zárni, de ez kevesebb időt biztosít a védelem számára a bizonyítékok alapos megismertetésére és elemzésére. Emellett az egyezségkötés kedvezőbb feltételei is korlátozottabban érvényesíthetők, ha a beismerés már a vádemelés előtt megtörtént. Összességében a terhelt beismerése egyszerre jelenthet kedvezményt és kockázatot: a vallomás ugyanis lehetővé teszi az eljárás gyorsítását és esetenként enyhítést, de a védekezési lehetőségek szűkülésével járhat, így adott esetben szigorúbb büntetés is kiszabható, ha az indokolt. A jelenlegi törvényi szabályozás csak részben biztosít védelmet a beismerő terheltnek számára, mivel a súlyosítási tilalom nem minden esetben alkalmazható teljes mértékben.

4.2. De lege ferenda

A hatályos Be. értelmében hatályon kívül helyezési oknak minősül, ha az elsőfokú bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot az 504. § (2) bekezdésében meghatározott feltételek hiányában fogadja el, vagy ha az ítélet tényállási elemei a bűncselekmény minősítését befolyásoló mértékben eltérnek a vádirati tényállástól. Az ilyen eljárási hibák miatt megismételt eljárásban azonban fennáll annak veszélye, hogy a bíró tudatában marad a terhelt korábbi, törvénysértő ügyészi indítvány hatására tett beismerő nyilatkozata vagy vallomása, amely befolyásolhatja az új eljárás parttalanságát és tisztességességét. A beismerő nyilatkozat vagy vallomás hatását különösen akkor kell kizárni, ha a terhelt az alapeljárásban egy olyan mértékes indítvány hatására ismerte be bűnösségét, amely sértette a Btk. és a Be. rendelkezéseit, például azért, mert az indítvány jogellenesen enyhe büntetést irányzott elő, miközben az alkalmazandó törvény kötelezően szigorúbb szankciót írt elő.

Emiatt javasolt a Be. kiegészítése egy olyan rendelkezéssel, amely kimondja, hogyha egy hatályon kívül helyezett ítéletben a bűnösséget beismerő nyilatkozatot vagy vallomást az 504. § (2) bekezdésének sérelmével fogadták el, az alapeljárásban tett beismerő nyilatkozatot és vallomást nem lehet bizonyítékként figyelembe venni a megismételt eljárás során. A törvénynek ki kell mondania, hogy az ilyen körülmények között tett beismerő nyilatkozat vagy vallomás *ipso iure* semmisnek tekintendő és azt a bíró tudomásul sem veheti, még közvetett módon sem.

Indokolt lenne ebből a szempontból egy olyan szabály megalkotása, amely kimondja, hogy törvénysértő ügyészi indítvány esetén az annak hatására tett beismerő nyilatkozat és így szerzett bizonyíték az eljárás bármely szakaszában, különösen egy új eljárás során, nem használható fel, és nem vehető figyelembe. Ez valamilyen szinten a bíróságot is segíti, hogy tisztább logikai következtetéseket kapjon az ügyről.

Az ilyen szabály célja a tisztességes eljárás követelményének biztosítása, amely megóvjaa a vádlottat attól, hogy egy jogsértő ügyészi indítvány hatására tett beismerés alapján ítéljék meg. Ezáltal kizárhatóvá válnak azok a hátrányok, amelyek a törvénysértő eljárási cselekményekből eredhetnek. A mérgezett fa gyümölcsének alkalmazásával a jogszerűtlen módon keletkezett beismerések ugyanúgy kizárásra kerülnek, mint a törvénysértően beszerzett egyéb bizonyítékok. Ez garantálja, hogy az eljárás kizárólag a jogszabályoknak megfelelően keletkezett bizonyítékokon alapuljon, erősítve a büntetőeljárás tisztességes és törvényes jellegét. E szabály a jogbiztonságot is előmozdítaná azzal, hogy egyértelművé tenné: az eljárás minden szakaszában a törvényesség követelménye elsődleges, és annak megsértése nem eredményezhet sem közvetlen, sem közvetett joghatásokat.

„Amennyiben a vádlott beismerő nyilatkozata olyan ügyészi indítvány hatására történt, amely törvénysértő büntetés kiszabását célozta, e nyilatkozat és az annak alapján keletkezett bizonyítékok az eljárás bármely szakaszában, így különösen egy új eljárásban, nem vehető figyelembe.”

E szabály garantálná, hogy a terhelt beismerésének érvényessége kizárólag a jogszerűen lefolytatott eljárási cselekmények keretében értékelhető. Ezzel megerősítené a büntetőeljárás jogszerűségét és a vádlott tisztességes eljáráshoz való jogát.

Továbbá az indítvány elfogadása előtt a bíróságnak átfogó vizsgálati és mérlegelési jogkört biztosítanánk, mely kiterjedne a vádlott személyi körülményeinek, a bűncselekmény súlyosságának és az ügy összes körülményének felmérésére. Ezáltal a bíróság nagyobb szerepet kaphatna a mértékes indítvány tartalmának meghatározásában, így nem csupán jóváhagyóként, hanem aktív döntéshozóként járhatna el. A bíró mérlegelhetne enyhítő és súlyosító körülményeket, melyek figyelembevételével módosíthatná az indítványban szereplő büntetési tételt, akár a vádlott javára.

De lege ferenda javaslatként a terhelt beismerő vallomásának és a súlyosítási tilalomnak a viszonyát egyértelműen rendezni kellene a büntetőeljárási törvényben annak érdekében, hogy a beismerés tényleges és teljes védelmet nyújtson a súlyosabb büntetéssel szemben. Ehhez első lépésként megfontolandó lenne olyan garanciális szabály bevezetése, amely kimondja, hogy a beismerő vallomást tett terhelt büntetése csak a beismerés tényének figyelembevételével, és az ahhoz kapcsolódó mérlegelés alapján hozz ítélet keretei között módosítható. Ez biztosítaná, hogy a beismerés valóban kedvezményeket hozzon, és ne eredményezhesse a beismerés szellemével ellentétes súlyosabb büntetést.

Végezetül érdemes lenne egyértelműsíteni, hogy a beismerő vallomás során a tereltnek joga van pontos tájékoztatást kapni a beismerés lehetséges következményeiről és a védelmi garanciák érvényesíthetőségéről a jogorvoslati szakaszban, amely megelőzheti a későbbi jogvitákat és a terhelt számára előnytelen jogi helyzeteket. A törvény rögzíthetné, hogy a terhelt beismerése önmagában enyhítő körülménynek minősül, és a bíróságnak indokolni kellene, ha a beismerése ellenére a terhelt büntetését súlyosabb mértékben állapítja meg. A bíróság indokolási kötelezettségének szigorítása érdekében javasolt, hogy a Be. 504 §-a tartalmazza, hogy amennyiben a bíróság a beismerő vallomás ellenére súlyosabb büntetést szab ki, akkor a döntésnek részletes indokolására köteles, amelyben kifejti, hogy miért nem találta a terhelt beismerését elegendőnek az enyhítő körülmények figyelembevételére.

5. Irodalomjegyzék

5.1. Magyar nyelvű irodalom

BAKONYI Mária: A beismerő vallomás fonákja és színe – a kényszertől a konszenzusig. Pécs. 2019.

BELOVICS Ervin: Az ügyészség feladatai a megújult büntetőeljárás tükrében. MJ, 2021/6.

BÉRCES Viktor: A terhelt vallomásának értékelése és a beismerő vallomás jelentősége, különös tekintettel a hazai joggyakorlatra. KD, 2023/1.

BÉRCES Viktor; KISS Anna: A konszenzuális elemek szerepe a büntetőeljárásban. 2023-VIII. Évfolyam, 4.szám

BÉLI Gábor: Magyar jogtörténet. A tradicionális jog. Dialóg Campus Kiadó. 2014.

BODA Zoltán: A büntetőeljárások gyorsításának igénye egyes alapvető jogintézmények árnyékában. Büntetőjogi Szemle. XI. évfolyam, 2022/1. szám

CZÉDLI Gergő: A bírósági eljárást gyorsító és fékező rendelkezések az új büntetőeljárási törvényben. Büntetőjogi Szemle. 2019/1. szám.

CSÉKA Ervin: A súlyosítási tilalom tartalmának újabb elemei. Jogtudományi Közlöny, 1984. 3. szám

FANTOLY Zsanett, BUDAHÁZI Ákos: Büntető Eljárásjogi Ismeretek II. Dialóg Campus Kiadás. Budapest, 2019.

FANTOLY Zsanett: Egyezés a nyomozásban. Magyar Rendészet 2020/3.

- FARKAS Ákos, RÓTH Erika: A büntetőeljárás. Budapest, 2019. Wolters Kluwer Hungary Kft.
- FINKEY Ferenc: Anyagi igazság és téves jelszavak a büntető eljárásban. Magyar Jogi Szemle. Budapest, 1927.
- HERKE Csongor: A súlyosítási tilalom elméleti és gyakorlati kérdései. JURA 2011/1.
- HERKE Csongor: Büntetőeljárásjog. Az új büntetőeljárási törvény főbb rendelkezései. Ludovika Egyetemi Kiadó. Budapest, 2022.
- HERKE Csongor: Súlyosítás tilalom a büntetőeljárásban. Pécs, 2011.
- HERKE Csongor: A súlyosítási tilalom fogalma történeti és jogelméleti megközelítésben – A jogintézmény hazai történeti fejlődése 1962-ig. Jogtörténeti Szemle, 2010 4.szám.
- MEZŐLAKI Erik: A súlyosítási tilalom szempontjából a súlyosabb büntetés, illetve a büntetés helyett alkalmazott súlyosabb intézkedés kérdése. Acta Universitatis Szegediensis: Acta Juridica Et Politica. 2018. Szeged
- MOLNÁR István: A Súlyosítási Tilalom Főbb Kérdései A Hatályos Jogunkban. Magyar Jog 1980.
- NAGY Attila: A terhelt vallomásának szerepe a büntetőeljárásban. Iustum Aequum Salutare. XIX. 2023. I.
- RÁCZ György: Fellebbezés, perújítás, törvényességi óvás. Magyar Jog, 1968.
- TÓTH Andrea Noémi, HÁGER Tamás: A terhelt vallomása a büntetőeljárás bírósági szakaszába, egyes eljárási szabálysértések megítélése. Miskolci Jogi Szemle. Miskolc, 2013.
- TÓTH Mihály: Az egyezség és a „mértékes ügyészi indítvány” kezdeti tapasztalati. MJ, 2022/3.
- SÁRIK Eszter, VASS Péter: Egy a valóság és ezer a ruhája... Beszámoló „A terhelti beismerésen alapuló konszenzuális rendszer egyes kiemelt jogintézményei” c. konferenciáról. Büntetőjog, 2022/1-2.sz.
- VARGA ZS. András: A tisztességes eljáráshoz való jog bírósági aspektusból. Kúria, 70. évf. 4. sz. /2022
- VASS Péter: A terhelti beismerésen alapuló konszenzuális rendszer egyes kiemelt jogintézményei. Fontes Iuris. 8. évf. 3. sz /2022

5.2. Idegen nyelvű irodalom

Agnieszka SKÓRA The Prohibition of reformatio in peius and its Justification of in the Administrative Proceedings in the Habsburg Succession Countries. 2022. Olsztyn

Axel KUHLMANN: Das Verbot der reformatio n peius im Zivilprozessrecht. 34.o. Dunckler & Humblot. Germany. 2010.

Constantin-Laurențiu, GHEORGHE: The principle of „No reformatio in peius” in the Romanian Legislation, In: Management Strategies Journal , Constantin Brancoveanu University, 2014, vol. 26 (4).

Csongor HERKE: The prohibition of reformation in peius in the hungarian jurisprudence. 102-104.o. In: Lex et Scientia. Internation Journal. LESIJ NR. XVII, VOL. 1/2010

Csongor HERKE: The prohibition of reformatio in peius in the light of the principle of fair procedure. University of Pecs. 2013

Nevena ALJINOVIĆ; Ivana BILUŠIĆ: Institut zabrane reformation in peius u kaznenom postupku: komparativna analiza. Split. 2023.

Zuzana HAMULÁKOVÁ: The Gaps in the Regulation of Prohibition of Reformatio in Peius in Slovak Administrative Law in Central European Perspective. Bratislava. Slovakia

6. Felhasznált jogforrások

6.1. Hazai jogszabályok

1896. évi XXXIII. törvénycikk a bünvádi perrendtartásról.

1928. évi X. törvénycikk a büntető igazságszolgáltatás egyes kérdéseinek szabályozásáról

1938. évi XVI. törvénycikk az állami rend megóvása végett szükséges büntetőjogi rendelkezésekről

1962. évi 8. törvényerejű rendelet a büntető eljárásról

2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról

6.2. Bírósági határozatok

BH 2022.8.197., BH 2020.353

6.3. Büntető Kollégiumi vélemények

98. számú Büntető Kollégiumi vélemény

115. számú Büntető Kollégiumi vélemény

Joggyakorlat-elemző csoport: Az előkészítő ülés gyakorlata, különös tekintettel a beismerés feltételeire. Összefoglaló vélemény. Kúria. 2020.

56. számú Büntető Kollégiumi vélemény

6.4. *Miniszteri Indokolás*

I.M. 13/1954. sz. felterjesztés